

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie

VNÍMÁNÍ ISLÁMU V RÁMCI ŽIDOVSKÝCH OBCÍ V ČR

Bakalářská práce

Autor: Pavlína Niklová

Vedoucí práce: PhDr. Daniel Topinka, PhD.

Olomouc 2016

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: Vnímání islámu v rámci židovských obcí v ČR, vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne 31. 3. 2016

Podpis .....

Poděkování

Poděkování patří především vedoucímu práce PhDr. Danielu Topinkovi, PhD. za jeho rady, připomínky a odborné vedení, a dále všem, kteří se na vzniku této práce jakýmkoliv způsobem podíleli. Rovněž také děkuji své rodině a přátelům za nesmírnou podporu a motivaci.

ANOTACE

Cílem této práce bylo zjistit a zanalyzovat, jak čeští Židé, příslušníci židovských obcí, vnímají islám (s podrobnějším zaměřením se na islám jako na světové náboženství) v rámci židovských obcí, které jsou umístěny ve velkých městech (např., Praha, Brno, Ostrava). Výzkum byl situován na zaměření se na vnímání islámu českými Židy z hlediska jeho náboženského vývoje v paralele k judaismu, ale zároveň i vnímání jeho současné všeobecné podoby, ale rovněž i náboženské teorie a praxe.

ANNOTATION

The aim of this thesis was to determine and analyze how the Czech Jews, members of Jewish communities perceive Islam (with a detailed focus on Islam as a world religion) within Jewish communities, which are located in large cities (eg., Prague, Brno, Ostrava). The research was situated in the focus on the perception of Islam by Czech Jews in terms of its religious development in parallel to Judaism, but also the perception of its current universal form, but also a religious theory and practice.

KLÍČOVÁ SLOVA

Islám, judaismus, náboženství, náboženské vztahy, identita, vnímání

KEYWORDS

Islam, judaism, religion, religious relations, identity, perception

OBSAH

1	ÚVOD.....	7
I.	TEORETICKÁ ČÁST	9
2	IDENTITA	9
2.1	Židé	10
2.2	Muslimové	11
3	NÁBOŽENSKÉ PRVKY	12
3.1	Monoteismus.....	13
3.2	Proroci.....	13
3.3	Konzumace potravin	15
3.4	Rituální porážka	16
3.5	Obřízka.....	17
3.6	Komunity	17
3.6.1	Židovská obec.....	18
3.6.1.1	Židovské obce v České republice	19
3.6.2	Muslimská komunita	20
3.6.2.1	Ústředí muslimských obcí v ČR.....	20
3.7	Shrnutí.....	21
II.	PRAKTICKÁ ČÁST	22
4	VÝBĚR VÝZKUMNÉHO TÉMATU A VÝZKUMNÁ OTÁZKA.....	22
5	METODY SBĚRU DAT	24
5.1	Rozhovory	25
5.1.1	Vzorkování	25
5.1.2	Etická ošetření	26

5.1.2.1	První vlna rozhovorů	28
5.1.2.2	Druhá vlna rozhovorů.....	29
5.2	Kódy a kategorie	31
5.2.1	Halachické židovství	34
5.2.2	Pobyt v Izraeli	35
5.2.3	Společné řešení náboženských vztahů a situace.....	36
5.2.4	Subjektivní zkušenost s muslimy	38
5.2.5	Mezigenerační rozdíly židů uvnitř obce	39
5.2.6	Předpojatost	40
5.3	Analýza periodik	41
5.3.1	Židovská periodika	42
5.3.1.1	Roš Chodeš.....	43
5.3.1.2	Shrnutí Roš Chodeš	43
5.3.1.3	Maskil.....	45
5.3.1.4	Shrnutí Maskilu	45
5.3.2	Porovnání periodik Roš Chodeš a Maskil	47
6	ZÁVĚR.....	49
7	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ.....	55
8	PŘÍLOHY	57

1 ÚVOD

Náboženství obecně, ale taktéž i studium náboženství, hraje v současné době velmi významnou roli. Zájem z publikační, mediální oblasti, ale i z veřejného života a mnohých dalších, zažívá vlivem dosavadních událostí v celosvětovém měřítku rapidní vzestup, jehož působení má dopad na celý společenskovo vědní systém.

Islám a judaismus představují jedno z takových dvou kardinálních náboženství, jejichž vliv a význam pro společnost, ať už co se týče religiózní, kulturní linky, tak jakési části odnože v rámci pomoci upevňování mocenského a státního aparátu, je značně patrný a nelze ho nepřehlédnout ani nikterak zavrhnout. Ač to prvotním pohledem nemusí být patrné, mají tyto dvě náboženské skupiny „mnoho“ společného a lze u nich doložit určitou provázanost, jak historickou, tak i současnou, která zcela jistě může mít důsledek na konkrétní vnímání vzájemného vztahu obou pojednávajících stran.

Ústředním tématem výzkumu a jeho cílem tedy byla snaha zjistit, jakým způsobem čeští Židé, příslušníci a členové spadající pod komunity židovských obcí (ŽO) zaujímají vlastní, subjektivní postoj vůči islámu jakožto dalšího z mohutných světových náboženství vůči sobě samotným s ohledem na jejich židovskou víru, či židovský původ a jakými faktory je toto mínění utvářeno.

V současnosti a s nynějším děním ve světě jako jsou například témata týkající se Islámského státu, anebo rovněž odsuzovaná migrace uprchlíků muslimského vyznání, s čímž souvisí obrovský nárůst islamofobie a antisemitismu z řad majority, je zcela pochopitelné, že se ve svém výzkumu nevyhnu otázce zabývající se právě politickým islámem, neboť politický islám především v dnešní době utváří poměrně důrazný a až nekompromisně jednotný pohled na celé islámství včetně i jeho religiózní linky. I přes všechny tyto skutečnosti, ač by byly jistě rovněž zajímavým bodem výzkumu, jsem se v této práci hloubkově politizací islámu nezabývala a detailněji se snažila spíše zaměřit na náboženskou rovinu tohoto náboženství, jež je právě teď docela opomíjená ve své původní podstatě, přestože vydělit ji z těchto „okovů“ bude podstatně těžší.

V emické perspektivě bylo cílem sledovat, jak a jakou roli islám hraje při utváření vlastní náboženské identity, jakými faktory je toto vnímání ovlivněno (vlastní

zkušenosti, masová média atd.) a jakou roli vymezování se vůči islámu jako náboženství hraje roli v životě Židů (ve vymezování my – *Židé* versus oni – *muslimové*). Téma bylo zpracováváno značněji v kontextu formování a vymezování se náboženských identit.

Práce je rozdělena na dvě části, a to na část teoretickou, tak rovněž i část praktickou. V první části se zabývá obecným vztahem mezi islámským a židovským náboženstvím, jejich společnými, ale i odlišnými rysy a vzájemnými postoji v rámci paralelního vývoje obou náboženství, od historických dob po současnost. V praktické části je snahou zanalyzovat subjektivní přístup k islámu formou orálního výzkumu polostrukturovaných rozhovorů prostřednictvím židovských participantů spadající pod některou z židovských obcí na území České republiky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

Díky paradigmatickému předělu nedošlo k potvrzení hypotézy, že veškerá náboženství včetně náboženských praktik, budou postupně vytlačovaná ze sociálního života, a že postupně dojde k takovým jevům jako je sekularizace, popřípadě až privatizace náboženství, ba dokonce to povede i k jejich úplnému zatracení a vymýcení díky předpokládanému vzrůstajícímu racionálnímu populaci, které náboženství z tohoto důvodu zavrhnou pro jeho nelogické, nepochopitelné koncepty

Tato vyřčená představa ovšem byla zcela mylná a dosáhla svého opačného výsledku. Od 80. let 20. století je patrné, že náboženství a náboženská praxe nemá tendence se od veřejné sféry distancovat a upozadovat, naopak se do ní integruje a zasahuje stále čím dál tím více. V současnosti je vliv náboženství na společnost velmi markantní a vzájemné, ať už chtěné, nebo nechtěné interakce mezi samotnými náboženskými skupinami se k tomu taktéž řadí, neboť svým vystupováním vyplývají na povrch. A právě tento jev lze již pár rádků let sledovat i na jakémsi „vzájemném poli“ mezi židovskou a islámskou vírou.

Tento oddíl se v krátkosti věnuje nastínění muslimské a židovské identity, popřípadě z toho vzniklé náboženské identity. Posléze jsou popsány nejdůležitější společné prvky, které se totožně objevují v muslimské a židovské víře.

2 IDENTITA

Tak jako každý Izraelec¹ nemusí být Židem, tak taktéž každý Arab nemusí být muslimem. Je třeba mít tuto skutečnost viditelně na paměti, neboť okamžité zařazení jedince pod roušku určité náboženské skupiny již na základě například místa jejich narození (např., Blízký východ) se děje ve společnosti poměrně často a není to pokaždé regulérně správně, protože určujícími kritérii, jak a koho označit židem, či muslimem, je relativně více, a ne přímo vždy toto označení osoby souvisí i s jejím vyznáním daného náboženského směru a už rovněž ne vždy také s místem jejich narození, či pobytu.

---

¹ V tomto případě se bere na vědomí stát Izrael jako rodiště židovské populace. Nezaměňovat s označením Izraelita jako původní název pro osoby hebrejského původu, které se posléze právě přeměnilo na označení Židé.

Abychom lépe pochopili chování těchto dvou skupin, respektive skupiny židovské vůči islámské, neboť o tomto se práce snaží pojednávat, musíme nahlédnout, alespoň povrchově, ve stručnosti na to, co vlastně dělá jedince tím, kým jsou, tedy na základě čeho jsou židé, na základě čeho jsou muslimy. Porozumění vlastní identity a její zařazení do určitého kontextu pak může vytvářet různé subjektivní smýšlení a postoje vůči druhým. Pokud totiž například Židé uvažují o sobě jako o skupině náboženské, nemluví ve své vlastní podstatě o sobě „já-Žid“, ale „my-Židé“.²

2.1 Židé

„Židovská identita³ je spojována s mnoha různými pojmy, zážitky, vyprávěním, tradicí. Vymezuje se ve vztahu k okolí a v přímé závislosti na okolí se také mění.“⁴ Nelze jí vůbec generalizovat a paušalizovat, každý jedinec, který má nějaké přímé spojení k židovství, jej ho tak má, ovšem na základě různých stanovisek, které se v souvislosti s judaismem objevují, a tedy pro každého jedince představuje spojení identity s židovstvím zcela něco odlišného a vychází to většinou ze subjektivně individuálního náhledu, kam on sám se jako Žid zařazuje, či nikoliv, popřípadě jak on sám pak vymezuje sám sebe vůči širokému okolí.

Židem se člověk stává, anebo je, pouze na základě halachy, jinak vlastně Židem není. Halacha⁵ značí tradiční židovské právo⁶ a ustanovuje tedy, že Židem je ten, kdo vzešel ze vztahu židovských rodičů⁷, respektive je vhodnější nutnou podmínkou, aby židovský původ byl spíše matrilineární. Pokud je v rodině pouze otec Židem, matka je nežidovského původu, tak osoba z tohoto smíšeného svazku, aby se stala Židem, musí

---

² NEUSNER, Jacob. AVERY-PECK, Alan J. *The Blackwell Companion to Judaism*. s. 4

³ Mimo jiné publikace se věnuje židovské identitě i bakalářská práce viz Nevrklová, Lucie: *Otázka židovské identity v současném judaismu*.

⁴ NEVRKLOVÁ, Lucie. *Otázka židovské identity v současném českém judaismu*. s. 6.

⁵ Kořen slova „halach“ znamená chození. Tento výraz již popisuje charakteristiku vývoje práva, a sice postupné vyvíjení práva při stále vázanosti na průvodní pramen. Průvodním pramenem se zde považuje Tóra (viz Wieshaider, Wolfgang: *Židovské a státní právo v kontextu*).

⁶ WIESHAIDER, Wolfgang. *Židovské a státní právo v kontextu*. s. 1.

⁷ NEWMAN, Jaakov. SIVAN, Gavriel. *Judaismus od A do Z*. s. 248.

i přesto konvertovat⁸, neboť židovský původ otce není podle práva ekvivalentní. Podle izraelského zákona, jak píše Israel Shahak, se Židem stává jedinec, jehož matka, babička, prababička, či dokonce i praprababička v rodové linii byly Židovkami z hlediska náboženského postavení.⁹

Pokud ovšem jedinec, který nemůže doložit svůj židovský původ v rodokmenu, a i přesto se rozhodne, že se chce stát právoplatným vyznavačem židovské víry, musí tedy podstoupit povinnou konverzi¹⁰. Konverze zahrnuje poměrně složitý procedurální proces, kdy se jedinec musí přihlásit k židovské obci (záleží to na jeho subjektivní volbě) a dále se jeho žádost podstupuje rabinátu. Tento žadatel pak musí několikrát předstoupit před rabínský soud, kde prokazuje znalosti z oblasti judaismu, jako je znalost Tóry, znalost historických klíčových bodů, znalost svátků, schopnost číst v hebrejském jazyce apod. Posléze je důležité opravdu jeho přesvědčení o víře, které prokazuje a „obhajuje“ před rabíny. Pokud všechny tyto kroky úspěšně splní, konverze je dokončena a uzavřena ponořením se do mikve u obou pohlaví, u mužů pak musí proběhnout ještě obřízka.

2.2 Muslimové

V případě otázky identity a jejího řešení je u muslimské populace zcela odlišné od výše popisované identity židovské. Samozřejmě, že muslimem se stává ten, který se narodil muslimským rodičům, ale taktéž i ten, který se z vlastního přesvědčení jim rozhodne stát. Oproti procesu konverze v judaismu, mu stačí, aby vyřkl tuto arabskou formuli „*Ašhadu allá iláha illa Allá, va ašhadu anna Muhammadan rasúlu Alláh*“¹¹, což v češtině znamená: „*Vyznávám, že není boha kromě Alláha a Muhammad je posel*

---

⁸ V rámci reformního židovství ve Velké Británii v případě rozhodnutí stát se Židem, kdy je židovského původu pouze otec žadatele, již tak odpadá potřeba konvertovat a jedinec se tak stává Židem automaticky, jak tomu je normálně v případě židovského původu po matčíně linii.

⁹ SHAHAK, Israel. *Historie a náboženství Židů: Tíha tří tisíc let předsudků, pokrytectví a náboženské nesnášenlivosti*. s. 20.

¹⁰ Konverze se v hebrejštině označuje jako gijur, a ten, jehož původ není před konverzí židovský, se označuje jako proselyta.

¹¹ Český fonetický přepis.

*Boží*¹². Jedná se o takzvanou šahádu¹³ a od této chvíle se člověk stává muslimem. Více, ale než vyřknutí této formule, je důležité, aby tento člověk se cítil být opravdovým muslimem, aby jeho duše, rozum, srdce se s islámským náboženstvím zcela ztotožnili a přijali ho, pak je možné hovořit o dotyčném již jako o opravdovém věřícím muslimovi.

Naproti tomu se rovněž u muslimů ani tak zcela neobjevuje odkaz na své předky, který by byl řešen v takové míře, jak je tomu u Židů (kdo spadl pod náboženství, aby mohl tentýž člověk tohoto statutu dosáhnout). Spojovat rovněž identitu s určitým místem, respektive například s Arábií, se obecně u muslimů, když se oprostíme od politických událostí (např., Palestina apod.), nevyskytuje ono zdůrazňování až v takové míře, jako je to s judaismem a Izraelem. Na základě těchto skutečností můžeme usuzovat, že islám je, co se týče jeho možnosti nabytí víry, řekněme více „přístupnější“ a „otevřenější“ pro nové věřící ve smyslu s jeho všeobecným oficiálním přijetím, neboť v islámském náboženství neexistují žádné náboženské procedurální kroky, než je tomu u víry židovské, kde jsou tyto stanovy, aby bylo možné doopravdy jedince prohlásit za židovského, rozhodně složitější.

3 NÁBOŽENSKÉ PRVKY

Ač to na první pohled nemusí být vůbec patrné, judaismus a islám mají toho celkem dost společného a vzájemné ovlivňování se nelze nikterak zavrhnout ani v rámci náboženských zvyků, tradic a dodržování. Do jaké míry si tyto skutečnosti obě náboženské strany uvědomují je otázkou, neboť jak tomu vždy bývá, najdou se zastánci, kteří si budou hlásat pouze svůj původ, náboženskou jedinečnost daného náboženství a především dokonalost svého náboženství nad ostatními, i přesto že je to podloženo třeba badatelsky knižními, či výzkumnými výsledky.

---

¹² HEMAYA, Ahmad M. *Islám: hluboké nahlédnutí*. s. 336.

¹³ Šaháda znamená vyznání víry v islám. Jedná se o jeden z pěti pilířů islámů, kdy věřící muslim musí plně cítit islámskou víru, ve které věří v jednoho jediného nezpochybnitelného boha Alláha.

3.1 Monoteismus

Pravděpodobně nejmarkantnějším prvkem těchto dvou svébytných náboženství je jejich víra, která je založena na víře jednoho boha, tedy na monoteismu. Obě náboženství, jak muslimové, tak Židé věří v jednoho Boha¹⁴, který je chápán jako Stvořitel všeho živého i neživého na zemi. Stvořil člověka, podle obrazu svého jako nejdokonalejšího tvora, který plní roli jako božího posla zde na zemi, zároveň je Bůh i nejvyšším soudcem trestající zlo, velebující dobro a to i po smrti jedinců. Víra v monoteismus je v obou náboženstvích neustále připomínána a hlásána, a absolutně zavrhuje uctívání jakýkoliv jiných božstev, bohů, bůžků, model apod.

Obecně spadají obě náboženství pod hlavičku abrahámovského náboženství¹⁵, neboť odvozují svou původnost od svého společného zakladatele Abrahama. Islám tedy odvozuje své etablování se od judaistických tradic, jež jsou prvotními, které mu byly nápomocny ve vývoji do tehdejší podoby islámu, jak ji známe i dnes s určitými změnami, které jsou přítomny v každém náboženství vlivem progresu společenského života.

Nakolik je podobnost mezi Hospodinem a Alláhem taková, že by se dalo předpokládat, že se jedná o jednoho boha pouze adaptovaného a přivlastněného Židy a muslimy pro své náboženství, zůstává jen otázkou a obě náboženství s jistotou tvrdí, že jejich Bůh je ten jediný a nejdokonalejší.

3.2 Proroci

Zjevení proroci, praotcové ve Starém zákoně, jež Židé uznávají, byli přijati i samotným islámem, tudíž islám čerpá svou tradici ze starozákonních postav jako je Adam, Noe, Abraham a Mojžíš, a rovněž také i z novozákonních proroků v podobě Ježíše.

---

¹⁴ Pokud bude informace o bohu podávána v obecné formě, na poli platící pro muslimskou a židovskou sféru, bude se hovořit tedy o „Bohu“ (psáno na začátku velkým písmenem). Pokud by byl řešen zvlášť pro islám, bude se hovořit přímo o Alláhovi, jestliže v judaismu, bude zde použit název Hospodin (v judaismu se objevuje vícero pojmenování, jako je například Adonaj).

¹⁵ Pod abrahámovské náboženství se řadí rovněž i křesťanství a bahajismus.

„Vyznavači islámu pokládají své náboženství za přirozenou monoteistickou víru a řád daný Bohem již prvnímu člověku, Adamovi.“¹⁶ Dokonce i sám Korán označuje ve svém verši své přívržence jako „*Synové Adamovi!*“¹⁷. I přes spáchání hříchu, sněžení jablka ze stromu poznání, muslimové považují Adama za svého otce, na rozdíl od judaismu, ve kterém je Adam brán jako první člověk stvořený Bohem zde na Zemi, ale neváže se k němu žádné „pouto“. Ve Starém zákoně se objevuje taktéž Noe, přeživší z velké potopy popisované v První knize Mojžíšově. V židovské tradici byl Noe člověk, skrze něhož bylo vydáno Sedm noachidských příkázání, které slouží jako „obecné zákony závazné pro veškeré lidstvo jakožto potomstvo Noemovo“¹⁸. V muslimském světě je Noe považován za proroka. Byl povolán Bohem, aby odvrátil modlářství lidu zdejšího k opětovnému uctívání jediného Boha – „*I vyslali jsme Noema k lidu jeho, aby pravil jim: „Lide můj, já jsem pro vás varovatelem zjevným, abyste neuctívali kromě Boha nikoho! Já věru obávám se pro vás trestu dne, jenž bude bolestný.*“¹⁹

Nejdůležitější postavou je pak pro obě náboženství samotný Abraham (arabsky Ibrahim), od kterého odvozují svůj základ, v judaismu je považován za praotce vyvoleného národa, v islámu za proroka. V muslimské víře je mu připisováno také víra v jednoho boha a podíl na výstavbě Ka'by, což je zděná stavba ve tvaru kostky, která se nachází v Mekce²⁰. Rovněž určuje směr, ke kterému se muslimové kdekoliv na světě modlí a taktéž je považovaná za poutní místo, které by měl alespoň jednou za život muslim navštívit²¹. Muslimové věří, že byla prvotně postavena Adamem a posléze plně zrekonstruovaná Abrahamem a jeho synem Izmaelem.²² Vystavěli ji jako *místo návštěv a útočiště pro lidi*²³ (Korán 2:124-129).

---

¹⁶ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. s. 9.

¹⁷ Korán 7:35.

¹⁸ NEWMAN, Jaakov. SIVAN, Gavriel. *Judaismus od A do Z*. s. 169.

¹⁹ Korán 11:25-26.

²⁰ ELIAS, Jamal J. *Islam*. s. 108.

²¹ Jeden z pěti pilířů islámu, takzvaný hadž.

²² MAURER, Andreas. *Příručka pro komunikaci s muslimy*. s. 65.

²³ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. s. 113.

Poslední společnou biblickou postavou byl Mojžíš, jenž je v judaistické tradici brán za postavu jednu z nejdůležitějších, neboť mu byly na hoře Sinaj vydány Desky úmluvy (Desatero), zákon v podobě Tóry a s Bohem rovněž uzavřel i smlouvu. Zároveň také vyvedl svůj lid z egyptského vyhnanství a přivedl je do země zaslíbené. Poměrně stejně je brán i v islámu, kde je mu v Koránu věnováno ohromné množství pasáží.

Muhammad je posléze pak posledním prorokem v muslimském světě v rámci budování konečného monoteismu, označovaný jako prorok milosrdství, dobroty a lásky.²⁴ Uzavírá vlastně celou tuto část učení proroků za dokončenou v podobě Koránu, jež je posledním, nejdokonalejším zjevením skrze Alláha, s čímž zase nesouhlasí samotní Židé, neboť odmítají výrok, že Korán je taktéž jako jejich Tóra považován za slovo Boží a odmítají obecně Muhammada za božího posla. Opětovně opačně se k tomu zase staví islám, i když židovský národ považuje za národ knihy, podle něj i přesto „židovský výklad Písma připouští vedle Božího zjevení či inspirace také působení lidského činitele, ortodoxní učení islámu chápe Korán jako přímé slovo Boží, nestvořené, a tedy existující od věčnosti“²⁵.

3.3 Konzumace potravin

Židé, taktéž jako muslimové, nekonzumují všechny druhy savců, ptáků a ryb, u muslimů se to dotýká konzumace vepřového masa. I přesto, že se vědci, mezi nimi historici, biologové, antropologové a další, snaží odhalit podstatu těchto zákazů na základě výzkumných počínů rekonstrukce tehdejších životních a sociálních podmínek a racionálně tak vysvětlit důvody, proč k těmto skutečnostem opravdu došlo bez zásahu prvků náboženskosti.²⁶ Židé a muslimové mají v původu zákazů velice jasno a vysvětlují tyto zákazy prostřednictvím náboženských skutečností a nepřipouští jiné

---

²⁴ HEMAYA, Ahmad M. *Islám: hluboké nahlédnutí*. s. 132.

²⁵ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. s. 28.

²⁶ Nejčastěji se to týká nepraktikování konzumace vepřového masa, které bývá vysvětlována na základě několika příčin, proč k tomuto vlastně došlo. Je možné tedy nalézt například hypotézy, že tehdejší kočovný způsob života, ať už muslimů, či Židů, svým způsobem nedovoloval lidem chov prasat, neboť to bylo velice nevýhodné v rámci neustálého stěhování z místa na místo a mobilita prasat v tomto případě není tak efektivní. Rovněž byla zmiňována i efektivita ekonomiky chovu, neboť výkrm prasat oproti jiným zvířat, jako je například drůbež, je poměrně značně náročnější a zároveň maso do zásoby v těchto suchých, slunných oblastech není až tak žádoucí.

vzniklé teorie, neboť tato omezení vydal sám nejvyšší, všemohoucí, sám Bůh, jak Hospodin Mojžíšovi, tak Alláh Muhammedovi a to je nezpochybnitelné. Všechno, co Židé a muslimové nekonzumují, je uvedeno jak ve Starém zákoně²⁷, tak v Koránu.²⁸ To, co po těchto výňatcích pak zůstává, jako konzumace možné, se v judaismu označuje jako *košer* a v islámu *halal*.

3.4 Rituální porážka

Rituální porážka zvířat neboli takzvaná *šchita* v judaismu nebo *dhabh* v islámu představuje takový předepsaný způsob porážení zvířat a ptactva, které mohou Židé a muslimové konzumovat, a které není v rozporu s jejich pravidly porážení. Omračování zvířat, které se běžně na jatkách provádí, je při rituální porážce výslovně zakázáno, neboť zvíře nevykazující aktivitu, i přes stálé zachování jeho vitálních funkcí (srdeční činnost, dýchání, tepová frekvence), je považováno za mršinu (zdechlinu) a musí tak být striktně vyraženo z potravního řetězce.²⁹ Rituálně porážet zvíře znamená u obou náboženství provést vykrvovací řez přetínající karotidy (krkavice) za plného vědomí zvířete. Celý akt zbavení života zvířete by měl proběhnout za co nejkratší dobu. V souladu s Tórou ustanovenými pravidly, by *šchita* měla mít rovněž takový průběh, který chrání zvíře od stresu a bolesti.³⁰ Tato stejná stanoviska platí i při muslimské rituální porážce. Maso poražených zvířat, odkrvené, označené za požitelné, se pak řadí do skupiny *košer* a *halal* potravin.

V České republice je ze zákona rituální židovská a muslimská porážka považována za legální v provozování této činnosti. Existují ovšem státy, popřípadě jednotlivá města v zemích, ve kterých dochází k podávání návrhů na jejich zákaz³¹.

---

²⁷ Například o tom pojednává Leviticus, kapitola 11 s názvem *Čistí a nečistí živočichové*, od verše 2 až po 46. (Leviticus 11:2-46)

²⁸ „Vy, kteří věříte, jezte z výtečných pokrmů, jež jsme vám uštedřili, a děkujte Alláhu, jste-li Jeho služebníky! Alláh zakázal vám jediné zdechliny, krev, vepřové maso a to, co bylo zasvěceno někomu jinému než Alláhu. Kdo však byl donucen jísti toto, aniž po tom toužil nebo přestupníkem byl, na tom nebude hříchu, vždyť Alláh je odpouštějící, slitovný.“ (Bekara 172-173)

²⁹ LAU, Jisrael Meir. *Praktický judaismus*. s. 96-98.

³⁰ VESELÁ, Jana. *KAŠRUT a ŠCHITA: Zásady židovské kuchyně a rituální porážky*. s. 42.

³¹ Například se tak stalo v Kolíně nad Rýnem, Polsku, Švédsku.

3.5 Obřízka

Obřízka patří k „nejdodržovanějším židovským zvykům bez ohledu na to, zda se jedná o komunitu ortodoxní, reformní či liberální.“³² Provádění obřízky vzniklo na základě smlouvy s Hospodinem uzavřené mezi ním a Abrahamem popsané ve Starém zákoně. V Genesis 17:10 tedy jasně stojí: „*Znamením mé smlouvy mezi mnou a vámi i tvým potomstvem, kterou budete zachovávat, bude toto: Každý mezi vámi, kdo je mužského pohlaví, bude obřezán*“. U Židů mužského pohlaví se provádí obřízka již osmý den po narození. Toto rozhodnutí je založeno rovněž na biblickém verši „*Osmého dne bude obřezána jeho předkožka*“ (Leviticus 12:3).

V Koránu se ale verš o obřízce vůbec neobjevuje jako o nařízení, které udává sám Alláh, ovšem i přesto se u muslimů obřízka provádí. Původ lze s největší pravděpodobností odvodit od judaistické tradice spojené právě skrze Abrahama. Zajímavostí ovšem zůstává, že i když je Abrahamovi vyloženě řečeno provádět obřezávání mužského pokolení osmý den po narození, ač sice u židovské populace, u muslimů nebylo období přesně stanovené, i přesto, že Abrahama považují rovněž za svého proroka. Muslimové ale přeci jenom nějaká stanovenou dobu na obřezávání mají, rovněž to záleží i na jejich sociálním statutu, rodině, místě setrvávání, jednotlivých muslimských náboženských skupinách apod. Někdy se říká, že se má narozený chlapec obřezat sedmý den, neboť to tak prý Muhammad udělal u svých vnuků Hasana a Husayna, jež byly právě stáří jednoho týdne. Objevuje se ještě pak ještě jeden věk a to deset let, to je opět na základě obřezání Muhammadova bratrance Ibn Abbasa, kterému když byl obřezáván, bylo právě deset let.³³

3.6 Komunity

S náboženskou identitou rovněž souvisí i náboženské obce, popřípadě komunity sloužící ke shromažďování členů hlásící se k totožné víře a vytváření komunitní prostředí pro lidi stejného vyznání. S členstvím v nynějších komunitách, jak je známe dnes, se pojí i většinou nějaká výraznější kolektivní, především náboženská identita,

---

³² NOSEK, Bedřich, DAMOHORSKÁ, Pavla. *Židovské tradice a zvyky*. s. 31.

³³ ELIAS, Jamal J. *Islam*. s. 71.

kteřá má za cíl podporovat židovství, či muslimství, včetně jejich náboženských praktik u svých členů. Navíc setrvání v těchto komunitách přináší i pro členy různé „výhody“.

Co se týče současného stavu na našem území, počet Židů, kteří se přihlásili prostřednictvím židovských obcí na území České republiky k judaismu (shrnuto pod hlavičku Federace židovských obcí), bylo 1 132³⁴, zatímco muslimů v rámci Ústředí muslimů v ČR byl vyšší počet, a to 1 142³⁵. Rozhodně se nejedná o finální čísla, neboť existuje spousta těch, kteří svou náboženskost neuvádějí s různých důvodů, ale již zde každopádně můžeme pozorovat, že počet muslimů hlásících se k obcím na území republiky neustále vzrůstá oproti židovským komunitám.

Náboženská identita k judaismu a k islámu je na našem území rovněž patrná, neboť tomu nasvědčuje jak existence židovských obcí, tak existence muslimských obcí, ve kterých je identita „být Židem, být muslimem“ posilovaná především jejich náboženskou aktivitou prostřednictvím náboženských obřadů v nábožensky funkčních synagogách a mešitách, popřípadě v samotných prostorách sídla obce.

Spolupráce mezi místními židovskými a muslimskými obcemi na našem území v současnosti není nijak moc znatelná a samotné obce se ani ke společným spolupracím nijak nehlásí, spíše se zaměřují na svou vlastní strukturu.

3.6.1 Židovská obec

Židovská obec neboli kehila³⁶ je institucí shromažďující osoby židovského původu a židovského vyznání. Děje se tak na základě určitých pravidel, která určují, zda se jedinci mohou stát jejími členy a rovněž na základě jejich svobodného rozhodnutí jedinců do ní vstoupit.

---

³⁴ Počet uveden při posledním Sčítání lidí, domů a bytů v roce 2011 (zdroj: Český statistický úřad).

³⁵ Tamtéž.

³⁶ Fonetický přepis z hebrejského slova. Kořenem je kahal, kihal a znamená to shromažďovat se.

V diaspoře³⁷ představuje židovská obec organizaci, která má vlastní světskou samosprávu a rovněž i autonomii, jež se týkají ve věcech finančních, náboženských a občanskoprávních.³⁸

Ve Starém zákoně je zmínka o takovém to shromáždění pouze ve dvou verších, a to v Deuteronomiu (Čtvrtá kniha Mojžíšova): „*Zákonu, který nám přikázal Mojžíš jako odkaz Jákobovu shromáždění.*“³⁹, a v Nehemjáši (šestnáctá kniha Starého zákona): „*Rozhodl jsem se, že proti šlechticům a představenstvu povedu při. Vytkl jsem jim: „Půjčujete svým bratrům na lichvářský úrok,“ a svolal jsem proti nim velké shromáždění.*“⁴⁰

3.6.1.1 Židovské obce v České republice

Jestliže se zaměříme na naše území, současná činnost židovských obcí v České republice není pouze ve shromažďování a jakési evidenci lidí hlásící se k židovské víře a ve vytváření ucelené židovské komunity, ale patří do ní i mnohem jiné, taktéž důležité činnosti. Židovská obec působí především ve sférách náboženských, kulturních a vzdělávacích.

Její působnost v oblasti náboženství spočívá v konání náboženských praktik, ať už v podobě bohoslužeb jako jsou například šabatové bohoslužby, tak ve společné oslavě židovských svátků, z nichž nejdůležitější jsou *Roš Hašana* – Nový rok, *Jom Kippur* – Den smíření, *Sukot*, *Chanuka*, *Purim*, *Pesach* a *Šavuot*.⁴¹

Rovněž se zapojuje do vzdělávacích a kulturních akcí v podobě různých besed, přednášek, autorských čtení, seminářů, nebo kurzů z okruhu judaismu, historie, svátků a především holocaustu a antisemitismu. Její zaměření spočívá především ve vzdělávání mladé generace, ale taktéž i dospělých spadajících nejen pod členskou sekci, ale také

---

³⁷ Osídlení židovské populace mimo izraelské území.

³⁸ PAVLINCOVÁ, Helena, HORYNA, Bedřich. a kol. *Judaismus, křesťanství, islám*. s. 127.

³⁹ Deuteronomium 33:4

⁴⁰ Nehemjáš 5:7

⁴¹ FŽO - Činnost. [online]. [cit. 2015-11-05]. <<https://www.fzo.cz/o-nas/cinnost/>>

i pod širokou veřejnost. Velmi často spolupracuje na přednáškách s Židovským muzeem v Praze.

Podle novely z roku 2013: „Židovské obce v České republice (ŽO) sdružují občany ČR i cizí státní občany, žijící v ČR, hlásící se k židovskému náboženskému vyznání, židovské národnosti nebo původu, kteří nejsou příslušníky jiných církví nebo náboženských společností a jsou příslušnými orgány ŽO přijati za členy ŽO“.⁴² Členem jedné z českých židovských obcí se tak může stát ten, jehož jeden z rodičů, nebo prarodičů je podle halachy Židem, dále pak konvertité, anebo i jedinci, kteří k českému židovství mají nějaké pouto, vztah, ale nežijí v ČR. Jednou z povinností pro setrvání v židovské komunitě je ovšem i placení členských příspěvků.

V současnosti je na území České republiky registrováno devět židovských obcí. Nachází se v Brně, Karlových Varech, Liberci, Olomouci, Praze, Plzni, Teplicích, Ústí nad Labem a Děčíně. Organizačně spadají obce pod Federaci židovských obcí (FŽO), která zastupuje židovskou pospolitost a obce vůči tuzemským orgánům a institucím, včetně státních, a vůči zahraničí obecně.⁴³

3.6.2 Muslimská komunita

V islámu se hovoří o takzvané *ummě*, což znamená buď národ, anebo komunitu, obec věřících, která se skládá z věřících muslimů z celého světa, včetně muslimů v diaspoře.⁴⁴ Jednotlivé muslimské komunity na území států se pak hlásí k místním muslimským obcím.

3.6.2.1 Ústředí muslimských obcí v ČR

Ústředí muslimských obcí (UMO) plní podobné stanovy, jak je tomu u Federací židovských obcí. Rovněž se i muslimské obce (MO) podílí především na náboženských, kulturních, vzdělávacích činnostech.

---

⁴² Statut – Federace židovských obcí v České republice. Článek 2. Židovské obce. [online]. 6. 6. 2013 [cit. 2015-11-05]. <<http://www.fzo.cz/wp-content/uploads/Statut-F%C5%BDO-6.6.2013.pdf>> s. 2.

⁴³ FŽO - Činnost. [online]. [cit. 2015-11-05]. <<https://www.fzo.cz/o-nas/cinnost/>>

⁴⁴ ELIAS, Jamal J. *Islam*. s. 111.

Co se týče členství, je to ve stanovách následovně – „Členem MO se může stát každý muslim (muslimka), který(á) písemně o členství požádá a je předsednictvem přijat(a). U muslimů, kteří nejsou státními občany ČR, je podmínkou členství trvalý nebo alespoň dlouhodobý pobyt v ČR.“⁴⁵

V současnosti jsou na území České republiky registrovány tři muslimské obce, a to v Praze, Brně a Teplicích.

3.7 Shrnutí

Ač každé náboženství, judaismus a islám, hlásá svou jedinečnou svébytnost a vztah vymezující se vůči sobě navzájem, nelze si opravdu nevšimnout, že vzájemné ovlivnění prostoupilo jimi oběma. Na poli náboženských tradic se islám inspiroval, popřípadě přebral prvky, jak bylo výše patrné z judaismu, zatímco například judaismus byl ovlivněn především islámskou hudbou, poezií, rovněž i architekturou, ale především také islámskými učiteli, mezi něž patřili významní filosofové, astronomové, matematici a lékaři.

Tento krátký náhled do židovské a muslimské identity, společných náboženských prvků a židovských a muslimských obcí na území České republiky, související posléze s praktickou částí této práce, je nedílnou součástí při vytváření si jejich samostatné náboženské identity, jež má za úkol obranu svého náboženství, své vlastní víry a svých vlastních spoluvěřících a určitým způsobem je nabádá do zaujetí jakého si postavení, ve kterém se vůči druhému náboženství na základě různých faktorů vymezují i nelatentním způsobem.

---

⁴⁵ Statut Ústředí muslimských obcí. Článek 2. Členství, práva a povinnosti členů. [online]. [cit. 2016-03-05]. <<http://www.umocr.cz/stanovyumo.pdf>> s. 11.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

V tomto druhém oddíle budou představeny a popsány základní body provedeného výzkumu.

Cílem praktické části této práce bylo snahou zanalyzovat subjektivní přístup k islámu formou orálního výzkumu polostrukturovaných rozhovorů prostřednictvím židovských participantů spadající pod některou z židovských obcí na území České republiky a rovněž prostřednictvím analýzy dvou židovských periodik.

4 VÝBĚR VÝZKUMNÉHO TÉMATU A VÝZKUMNÁ OTÁZKA

Jedním z mých dalších studijních oborů na univerzitě, kromě antropologie, je studium židovských a izraelských studií na Katedře judaistiky v rámci Filosofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a tato skutečnost byla vlastně ústředním odrazovým můstkem pro to, že jsem ihned od počátku věděla, že primárním tématem zadávaných prací bude zcela jistě něco, co bude logicky souviset s judaismem a Židy.

Až posléze jsem zjistila, že svůj výzkum spíše budu orientovat na antropologickou stranu a zaměřím se tak raději na praktické studium samotných Židů v rámci zkoumání určitého fenoménu uvnitř jejich společenství, než například na bádání životních cest významného rabína v dávných dobách. Tak tedy bylo definitivně rozhodnuto, že v rámci svého zvoleného výzkumného tématu zpracuji tento svůj výzkum kvalitativním způsobem a zaměřím se tak na analýzu vnímání muslimského náboženství samotnými Židy.

Navíc, když opomineme tato fakta a skutečnosti, mohu říct, že mě obecně samo o sobě více lákají a vždy mě to ve větší míře táhlo spíše k „semitským oblastem“ včetně jejich lingvistické sféry, tudíž i toto samotné výběr výzkumného tématu, když pomineme předcházející hlavní klíčové body, dále ještě více jako volbu podpořilo.

To, proč jsem se rozhodla jako předmět vybrat právě muslimské náboženství, a ne kupříkladu křesťanství, či jinou víru, mělo důvod spíše subjektivní. Tím nikterak nechci vůbec žádným způsobem shazovat ostatní náboženství, ale z mého pohledu je pro mě islám zajímavějším a pozoruhodnějším náboženstvím, než jsou pro mě tak

ostatní, a ač se jím zde zrovna nezabývám na poli jeho vlastní studie, ale skrze jako předmět výzkumu objektem judaismu. A přeci jenom, pro mě islám a judaismus mají pocitově něco společného a představují více spojením nerozdělitelná náboženství, než by tomu bylo například s křesťanstvím.

Vzhledem k tomu, že se můj výzkum dotýká i ze značné části islámského náboženství, ale pouze v roli výzkumného předmětu, může se zde objevovat zcela situaci adekvátní otázka, proč se práce věnuje pouze tomu, jak jedna náboženská skupina, v tomto případě židovská, vnímá druhou náboženskou skupinu, a nikoliv i zpětně naopak, a to, jak vnímají muslimové judaismus na náboženské rovině. Podle mého názoru by tento obrácený, kontrastní výzkum měl být prováděn spíše jako samostatná jednotka, jako samostatný výzkumný projekt a posléze, v rámci případného vypracování obou témat, vzešlé výsledky hromadně porovnat, rozebrat vzájemně mezi sebou a taktéž z nich vyhotovit jakýsi výsledný závěr, který ovšem bude na základě dvou samostatných výzkumů.

Jestliže bych se rozhodla aplikovat tyto dva pohledy v jednom jediném výzkumu, zcela určitě bych se dostala do situace, které se říká taktika takzvané kuchyňské výlevky, kterou popisuje Silverman ve své knize *Ako robiť kvalitatívny výskum*. Taktika kuchyňské výlevky představuje proces, kdy má člověk snahu zahrnout do svého výzkumu příliš široké téma, které mu tím pádem nedovolí jít do hloubky, aby vlastně byl schopný popsat to všechno, tudíž se dostává do situace, kdy pojednává málo o mnohých věcech.⁴⁶ Tomuto jevu jsem se snažila tedy vyhnout a na základě těchto skutečností jsem se rozhodla, že i nadále zůstanu u vymezeného tématu s odkazem na vnímání vztahu pohledem jednoho náboženství, nikoliv obou najednou.

Výzkumné téma a vzešlé výsledky z tohoto výzkumu nepodávají zcela úplné vyčerpávající informace, ale jako prvotní studie zaměřující se na pohled jedné náboženské skupiny na druhou seznamují se základními, obecně klíčovými jevy, které mohou podat určitý komplexní přehled. Můj pohled na výzkum není ovlivněn žádným náboženským směrem ani vírou, či nějakým učením, neboť žádnou víru nevyznávám, jsem ateista, rovněž ani studium židovských a izraelských studií na univerzitě

---

⁴⁶ SILVERMAN, David. *Ako robiť kvalitatívny výskum*. s. 76-82.

neovlivňuje mé vlastní vnímání výzkumu především v tom, že bych zvýhodňovala nějakým skrytým, či uvědomělým způsobem židovské náboženství na úkor toho islámského a cíleně bych zde předhazovala skutečnosti, které by vedly k „pošpinění“ islámu a rovněž i muslimů.

Výzkumnou otázkou, kterou jsem si položila, bylo to, jakým způsobem vnímají Židé islám na náboženské rovině a jakým způsobem se vůči islámu vymezují v rámci svého židovství na poli náboženské roviny a identity ve smyslu podobnosti a jinakosti. Zdáli hraje při jejich utváření určitého postavení a vymezování se rovněž i fakt, že islám je založen na judaistické tradici a má s judaismem určité společné prvky, které pro něj nebyly přímo prvotními.

5 METODY SBĚRU DAT

Veškerý popisovaný výzkum je postaven na bázi kvalitativního výzkumu, ovšem co se týče metod sběru dat v jeho průběhu, bylo jich využito k tvorbě analýzy pouze pár, a to provedení polostrukturovaných hloubkových rozhovorů s židovskými účastníky a analýza článků u dvou židovských periodik Roš Chodeš a Maskil.

Analýza rozhovorů a analýza článků ze dvou periodik měla za cíl triangulovat „pravdivost“ věcí na základě prověření, zda dochází v určitých místech k nějakému jejich přetínání.⁴⁷ Provedená triangulace nebyla provedená pouze ke zlepšení reliability⁴⁸ a validity⁴⁹, ale rovněž také jako „strategie ospravedlnění a podpoření poznatků získáním dalších informací“⁵⁰.

V rámci daného výzkumu to představuje jev, zdali výpovědi respondentů a zaujetí jejich postavení v případě jejich náboženských identit nějak souvisí i se zaujetím určitého stanoviska samotných periodik, v jaké míře a za jakých podmínek dochází ke korelaci dvou tak na první pohled rozdílných metod, které jsou ale takto triangulačně navzájem podpořeny.

---

⁴⁷ SILVERMAN, David. *Ako robiť kvalitatívny výskum*. s. 111.

⁴⁸ Tamtéž, s. 111.

⁴⁹ ŠVAŘÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. s. 203.

⁵⁰ Tamtéž, s. 204.

5.1 Rozhovory

Nejzásadnější a nejdůležitější metodou, na které byl celý tento výzkum primárně postaven, byla metoda orální ve formě provedeného interview s participanty. Jednalo se o polostrukturované hloubkové rozhovor (*semistructured interview*), jejichž průběhy byly nahrávány na diktafon, či jiná záznamová zařízení (např., mobilní telefon). Rozhovory byly vedeny podle předem připravené osnovy otázek, následně byly přepsány a editovány. Editované texty byly podrobeny posléze otevřenému kódování a hledání podobně vzájemných kódů pro vznik hlavních kategorií.

5.1.1 Vzorkování

Výběr participantů na daném výzkumu byl v rámci logiky vymezeného tématu zaostřen na osoby – Židy, jež jsou aktivními členy jakékoliv židovské obce na území našeho státu. Aktivitou se zde míní to, že platí obci členské příspěvky a alespoň jednou do roka obec navštíví v rámci různých obcí konaných akcí jako je především oslava židovských svátků, šabatu a mnohého dalšího (besedy, přednášky).

Cílem nebylo provádět nějakou uměle řízenou restrikcí, ať už v podobě vyloučení jednoho z pohlaví, stanovení věkových hranic respondentů, či v rámci toho, zda se jedná o nábožensky praktikující Židy, konvertity, nebo o Židy, kteří se považují za Židy čistě jen z hlediska židovského původu⁵¹. Důvodem tohoto poměrně volného výběru ani nebylo tak snahou se vyhnout tomu, že by v přísněji zadaných výběrových kritériích nebylo možné nalézt vhodné participanty, jež by tyto podmínky splňovali, dosažitelné by to jistě bylo. Avšak vzhledem k tomu, že se jedná o prvotní výzkum, nechtěla jsem se ihned zaměřit na určité vymezené ohnisko, ale spíše to vzít nejprve celoplošně, což ve výsledku nelze tak přímo nazvat, každopádně vzorky tedy reprezentují Židy z židovských obcí dohromady a obecně.

Vzorkování z tohoto ohledu tedy nemělo žádné omezení ani ve formě fokusu na určitou židovskou obec. Zde spíše záleželo na tom, od koho byl kontakt na dané participanty obdržen, a jakou sám měl rovněž ten daný člověk spojitost a zkušenosti

---

⁵¹ Viz židovská identita a halacha.

s konkrétní obcí. Samotná židovská obec vlastně nebyla pro výzkum úplně důležitá, protože její úloha byla především v udržení určitého konceptuálního plánu.

Pouhou jedinou takovou striktní podmínkou při hledání zúčastněných na výzkumu bylo to, aby se jednalo pouze a jenom o Židy českého původu, kteří mají trvalý pobyt na území České republiky, aby byl zachován určitý rámec výzkumu, neboť členy židovských obcí na našem území mohou být i cizinci.

Celkem byli do výzkumu zapojeni čtyři participanté.

5.1.2 Etická ošetření

Jak už tomu bývá, v rámci vypracovávání každého výzkumu se objevují i určitá etická dilemata, která se týkají nejen ochrany participantů, ale rovněž i výzkumu obecně. Ani tento výzkum, ač se na první pohled tak zcela nemusí jevit, měl určitá pravidla, která bylo potřeba dodržovat, aby tak nedošlo k narušení ochrany všech zúčastněných a taktéž i samotného výzkumu.

V případě nahrávání hloubkového rozhovoru na diktafon byl tento proces činnosti ošetřen poučeným souhlasem, který byl prodiskutován s participantem před spuštěním rozhovoru, následně po vzájemně domluvě a po zapnutí diktafonu došlo rovněž ještě k jeho zaznamenání (součást nahrávky rozhovoru), v případě nenahrávání se jednalo o ústní poučený souhlas.⁵² Jedinými údaji, které byly v práci použity a týkaly se osobních údajů, byl přibližný věk, pohlaví a dosažené vzdělání dotazovaného, aby tímto způsobem pak bylo možné dohledávat a rekonstruovat i jakési "mezigenerační názory" na zkoumaný jev, které se v průběhu výzkumu začaly objevovat. Tento požadavek byl taktéž s participantem projednán, avšak u všech nebyl vždy jednomyslně odsouhlasen.

Mou největší, dá se říci obavou, byly prováděné rozhovory, ve kterých jsem se přeci jenom dotýkala svým způsobem poměrně ožehavého tématu, které nemuselo být všem do jisté míry příjemné. I přes to, že by lidé byli s výzkumem, tématem a osnovou otázek seznámeni dopředu před započítím rozhovoru, obávala jsem se, že by mohlo při

---

⁵² ŠVARÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. s. 46-49.

rozhovoru dojít, například při některé z mých položených otázek, ke vzniku určitého napětí, jež by nemuselo být ihned zažehnáno a ohrozilo by tak celý průběh rozhovoru.

Jedná se především o to, že dané téma se přímo dotýká náboženské sféry a dalších věcí s ní spojených, a zasahuje svými otázkami jak do oblasti judaismu, tak do oblasti islámu. I přes to, že výzkum je nastavený tím způsobem a snaží se, aby nedošlo k uvrhnutí špatné pověsti na obě náboženství, tak by i tak mohlo dojít k vytvoření negativních asociací vůči náboženství, či respondenty vůči samotnému výzkumu, aniž by to bylo primárním cílem. Pracovat totiž s lidmi z určité náboženské skupiny vyžaduje poměrně jiný, dá se říci citlivější a pečlivější přístup, než kdyby se jednalo o vzorek nevěřících, neboť je to pro dané jedince často věc intimní a vzhledem k tomu, že výzkum je zaměřen na pohled zástupců jednoho náboženství na druhé náboženství, respektive se zde předpokládá větší tenze, než by tomu bylo v porovnávání s jinými náboženstvími (například křesťanstvím), tak o to se zde mohou vytvářet ještě větší úskalí a překážky.

I přes vstřícnost dotazovaných jsem si i nadále musela celkově dávat pozor na průběh vedení rozhovoru a ještě před jeho samotným začátkem byli participanti ubezpečeni v tom, že kdykoliv, pokud se nebudou cítit příjemně, je možné rozhovor na krátkou chvíli přerušit a prodiskutovat onu překážku, anebo jej zcela ukončit.

Aby se participanti nemuseli těchto skutečností obávat, že bude s jejich sdělenými informacemi nakládáno proti jejich vůli a na základě jiných pravidel, než která jsme si vzájemně domluvili, všichni účastníci výzkumu byly ubezpečeni o zachování důvěrnosti daného výzkumu⁵³, bylo jim ihned ještě před započítím rozhovoru navrhuto, že pokud budou mít zájem, bude jim po dokončení a vyhotovení výzkumu, práce spíše v elektronické formě odeslána a zcela tak zpřístupněna.

Komplexně jsem si musela dávat pozor na veškeré své jednání a použité metody výzkumu, aby jejich prostřednictvím nedošlo k nežádoucím účinkům a fatálním pochybením, které by pak uvrhly negativní světlo nejen na tento výzkum, ale rovněž i samotné zúčastněné participanty, také na ostatní členy židovské obce a v neposlední řadě taktéž na pochopení judaismu a islámu v obecné rovině.

---

⁵³ ŠVARÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. s. 45.

5.1.2.1 První vlna rozhovorů

Polostrukturované interview bylo prováděno nejprve s dvěma osobami, obě byly ženského pohlaví. Věk zúčastněných se pohyboval okolo 30. roku. Dosaženým vzděláním bylo u obou vzdělání vysokoškolské a obě byly rovněž členkami Židovské obce v Praze. Dokonce i po poměrně dlouhé období pobývaly v Izraeli.

Kontakty jsem získala skrze naši doktorandku na Katedře judaistiky na Filosofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, u které jsem navštěvovala seminář *Diskurz tolerance, rasismus a nový antisemitismus* (letní semestr 2015). Byla velmi ochotná pomoci mi a neměla sebemenší problém s tím, aby mi kontakty předala, jednalo se o její kamarády a známé. Jakmile jsem za ní přišla s prosbou o získání participanta, obratem ihned telefonovala dané osobě a informovala ji o mém výzkumu a s jejím svolením mi poté kontakty dala.

S první respondentkou jsem se domlouvala skrze e-mailovou cestu, kde jsem jí rovněž představila i kroky zamýšleného výzkumu a rozhovoru, ale vzhledem k její časové vytíženosti a právě narozenému dítěti, jsme se dohodly, že osobní setkání v tomto případě vyloučíme a rozhovor tedy budeme vést skrze Skype.

Na druhou participantku jsem dostala již přímo mobilní kontakt, takže jsem se s ní domlouvala skrze mobil (volání, zprávy). Bohužel jsme první termín schůzky musely zrušit kvůli mým zdravotním komplikacím, při domlouvání druhého termínu zase již nebyla možnost se setkat z důvodu obrovské pracovní vytíženosti zúčastněné (právě absolvovala několikery služební cesty v zahraničí), tudíž jsme vedly rozhovor opět skrze Skype.

Jelikož jsem oba dva rozhovory byla nucena vést skrze Skype, čili telefonicky (důvody popsány níže), bylo to pro mě značně těžší, než kdybych se s danou osobou měla setkat osobně tváří v tvář na určeném místě. To, že člověk danou osobu nevidí, může sice nahrávat tomu, že v rámci probingu jsem se nemusela obávat nonverbální stránce komunikace a doslova jsem mohla mít nohy na stole, aniž bych nějakým způsobem ohrozila proces rozhovoru, avšak absence přímého lidského styku vedla právě k tomu, že člověk se na daný rozhovor musel více soustředit a značně až cíleně používat verbální komunikaci jako bylo časté přitakávání, různě intonačně měnění

hlasu, aby bylo opravdu znatelná vzájemná spolupráce, což vyžadovalo z mého pohledu pro mě větší míru zodpovědnosti za daný rozhovor, než kdybych ho vedla v osobní přítomnosti respondenta.

Rapport byl podpořen tím, že se jednalo o osoby velmi dobře známé slečny, která mi jejich kontakt zprostředkovala a zároveň také tím, že judaismus a vše, co se jeho týče, je mým studovaným oborem, tudíž jsem s respondenty měla „bližší vztah“, jestli by se to dalo tímto způsobem nazvat a budování jakési důvěry bylo poměrně ulehčeno těmito faktory. Navíc jsem respondenty značně dopředu informovala o svém výzkumu s veškerými jeho náležitostmi, takže při samotném rozhovoru už zhruba tušili, kam se rozhovor bude ubírat. Na začátku, během i při konci rozhovoru se vedly debaty i mimo zkoumaný jev, což do jisté míry podpořilo uvolněnější atmosféru. Po hlavní části mi pak respondentky nabídly pomoc a ukázaly mi i různé typy a triky, kam bych mohla ještě dále směřovat, a co by třeba bylo dobré přehodnotit, doplnit, abych se dále ubírala tím směrem, který potřebuji.

Jak už jsem výše zmínila, jednalo se blízké osoby mé učitelky-doktorandky (spolužačky z gymnázia i z VŠ), takže jejich motivace podílet se na výzkumu prostřednictvím rozhovoru již byla tímto způsobem posílená a tudíž nenastaly zcela vůbec žádné komplikace z jejich strany v tom, že by o daném tématu se mnou odmítly hovořit, anebo by obsah rozhovoru byl například strohý.

Obě rovněž souhlasily s nahráváním rozhovoru.

5.1.2.2 Druhá vlna rozhovorů

Pro druhou fázi rozhovorů jsem si vybrala členy z Židovské obce v Olomouci. Výběr byl podpořen nejenom tím, že Olomouc je místo mého studia na univerzitě, ale rovněž i tím, že mnoho členů naší katedry se s místními členy ŽO Olomouc osobně znají, popřípadě někteří k nám chodí na přednášky pořádané katedrou judaistiky v rámci Cyklu judaistických přednášek, anebo k nám dochází i na katederní oslavu židovských svátků jako hosté (např., Chanuka, Purim, Pesach). Takovou motivací byla rovněž i skutečnost, že mi olomoucká židovská obec přijde více taková komunitně uzavřenější, než je tomu třeba v Praze, či v Brně, ač tomu ve výsledku tak není, neboť si každá obec zachovává své uzavřenější dekorum. Každopádně ale je možné konstatovat, že lze o ní

rozhodně méně slyšet. Z toho důvodu to přispělo i k jejímu zaměření, aby člověk získal takové dva „protipóly“, ve kterých měl možnost hovořit se členy největší židovské obce a se členy té menší, i když samozřejmě konečné výsledky jsou shrnuty ve společném měřítku a jednotě, a konečném důsledku záleží samozřejmě na individuálnosti jedinců.

Kontakty na členy jsem získala rovněž prostřednictvím mého učitele, u něhož jsem navštěvovala bezpočet seminářů v průběhu celého mého studia. Taktéž, jako u předchozí doktorandky, neměl problém mi kontakty ve formě emailových adres okamžitě předat. Po získání adres jsem teda dotyčným rozeslala e-maily, ve kterých jsem představila stručně taktéž, jako u předchozích respondentů, svůj výzkum, včetně jeho klíčových bodů. Poměrně rychle jsem získala zpětné vazby. Respondenty zde, naopak oproti minulým, byli muži. A vlastně zde byla i premiéra, že jsem s novými respondenty přišla přímo osobně do styku. Čekala jsem ze své strany větší míru stresu a nervozity, ale překvapivě to všechno proběhlo poměrně vyrovnaně.

S prvním pánem, věk okolo 70. let, jsme se ihned bez problémů domluvili skrze e-mail na naší schůzce v Olomouci. Poslal mi adresu svého bydliště, takže rozhovor proběhl přímo u něho v bytě za účasti manželky, která působila pouze jako pozorovatel, neboť jí samotnou rozhovor ze zvědavosti velmi zajímal. Atmosféra byla velice uvolněná, čemuž pomohlo mimo jiné i domácí prostředí, i když mírnou nervozitu jsem na respondentovi zpočátku zpozorovala. Po dohodě neproběhlo zaznamenání rozhovoru na diktafon, tudíž poznámky jsem si psala na papír, s čímž neměl vůbec problém a rozhovor byl veden z jeho strany i s ohledem na mé poznámkování, tudíž v něm častěji dělal pauzy, abych si důležité věci stačila zapsat. Většinou už jsem si v poznámkách vytvářela již rovnou kódy, protože už jsem z předchozích rozhovorů věděla, kam se mám ubírat a jakým způsobem získaným informacím přiřadit jednotlivé kódy. V průběhu rozhovoru jsme odbočovali i od tématu, což taktéž podporovalo poklidnou atmosféru.

Zpětná vazba druhého respondenta o požádání rozhovoru byla poměrně kritičtějšího rázu. Značně kriticky se stavěl k celému konceptu výzkumu a zprvu, ne že by možnost rozhovoru přímo odmítal, ale měl výhrady k jeho jakémusi provedení vlivem tématu této práce. Posléze ale svá stanoviska přehodnotil, i když jsem mu napsala, že budu rozumět tomu, jestliže zcela odmítne svou účast na výzkumu. Nakonec

ale svá stanoviska určitým způsobem přehodnotil a souhlasil tedy, že by mi nakonec velice rád pomohl, a že s rozhovorem bude určitě souhlasit. Poslal mi na sebe telefonní číslo s tím, abych ho zkontaktovala a my se tak posléze společně domluvili na schůzce, taktéž v Olomouci, na katedře Centra judaistických studií. Rovněž i u tohoto respondenta neprobíhalo žádné nahrávání a rovněž i osobní informace o respondentovi zůstaly pro tuto práci v anonymitě. Nakonec rozhovor přes počáteční zdrženlivý postoj z dopisování přes e-maily proběhl ve velmi přátelské atmosféře a člověk se od respondenta dozvěděl o zajímavých věcech, které sice s tématem nekorespondovaly, ale náboženství se přeci jenom týkaly.

5.2 Kódy a kategorie

Rozhovory byly po přepsání z nahrávek, popřípadě ze zaznamenaných poznámek v bloku, podrobeny otevřenému kódování. Otevřené kódování jsou operace, pomocí nichž jsou textové údaje rozhovoru rozebrány, konceptualizovány a složeny novým způsobem.⁵⁴ Rozebraným jednotkám textu (nejčastěji to bývá slovo, sekvence slov, popřípadě i celé věty⁵⁵) ze všech provedených rozhovorů byly následně přiděleny kódy, které posléze byly systematicky kategorizovány na základě podobností, či vzájemných vnitřních souvislostí. Pro tvorbu seznamu kódů nebyl použit žádný kvalitativní software.

Tyto seskupené kódy později byly sloučeny pod hlavičku nových pojmenovaných kategorií, se kterými se opět pojily na základě podobností.⁵⁶ Takto vzniklé kategorie, které obsahovaly nejčastější výskyty kódů, jež se v rozhovorech objevovaly, odpovídaly stanoveným výzkumným otázkám.

Kategorie včetně jejich kompetentních kódů byly pro přehlednost a rychlý přehled shrnuty do společné tabulky (viz níže), každá tato kategorie byla následně podrobená analýze a okomentovaná za pomoci získaných materiálů z rozhovorů, tedy přímými citacemi jednotlivých respondentů. Byla použita takzvaně strategie konstantní

---

⁵⁴ ŠVARŤÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. s. 211.

⁵⁵ Tamtéž, s. 211.

⁵⁶ Tamtéž, s. 221.

komparace, která patří mezi základní metodologii při analýze kategorií, ve které dochází k neustálému porovnávání a hledání vzájemných podobností, souvislostí a rozdílů na všech rovinách práce s daty⁵⁷ (jak v rámci jednoho respondenta, tak navzájem mezi respondenty). Cílem této strategie je pak „vytvoření zárodečné typologie případů, ale také k rozpoznávání podmínek, které vedou ke vzniku odlišných typů případů“⁵⁸. V praxi to tedy znamená nejprve zkoumat rozhovor každého respondenta zvlášť a hledat v něm samostatně podobnosti, rozdíly. Posléze analýzu provádět mezi rozhovory participantů navzájem a vyhledávat podmínky, zdali jsou stejné, či odlišné, které vedou k zaujetí určitých stanovisek, v případě této práce k zaujetí určitého vztahu vůči islámu jako náboženství.

---

⁵⁷ ŠVARŤÍČEK, Roman, ŠEĎOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. s. 223.

⁵⁸ Tamtéž, s. 224.

NÁZVY KATEGORIÍ	JEDNOTLIVÉ KÓDY
HALACHICKÉ ŽIDOVSTVÍ	Členství v ŽO; aktivita; pasivita; (ne)zbožnost; židovský původ po matce; konverze; tradiční pojetí; uvědomění si židovské identity; absolvent židovského gymnázia
POBYT V IZRAELI	Dlouhodobý pobyt; cestování po Arábii; interakce s muslimy; přeměna společnosti; zaškatulkování; respektování náboženskosti; pouze krátké turistické cesty; žádný vliv
SPOLEČNÉ ŘEŠENÍ NÁBOŽENSKÝCH VZTAHŮ A SITUACE	Volání po dialogu; snaha vzájemné spolupráce; tvorba společných projektů v Izraeli; kritika konfliktu; subjektivní podpora; kooperace; vymýcení předpojatosti, obohacení a výhodnost; prim vzdělávací funkce; Židovská unie mládeže; fokus na vlastní budování v ČR, mírná skepse; nesmyslnost; nevidí se důvod proč to dělat; spolupráce s křesťany lze, s islámem nikoliv; krásná myšlenka, ale nespílitelná
SUBJEKTIVNÍ ZKUŠENOST S MUSLIMY	Studium oboru Blízkovýchodních studií; pobyt v Izraeli; cestování po Arábii; lidská individualita; tvorba muslimských přátel; spolužáci na VŠ; převaha pozitivních zkušeností; religiózní konverzace; závislost na míře vzdělanosti; absence styku s muslimskou obcí; žádné interakce s muslimy; nevyhledávání konverzací
MEZIGENERAČNÍ ROZDÍLY ŽIDŮ UVNITŘ OBCE	Otevřenost mladší generace; touha po řešení dialogu; snaha objektivního náhledu; upozadování předsudků; především předpojatost starší generace; negativní válečné a poválečné zkušenosti; zakořenění strachu; emoce; stereotypizace islámu a muslimů
PŘEDPOJATOST	Uvědomění jejich existence; různá míra předsudkovosti; vymezující se tendence; subjektivita předpojatosti; absence myšlení v předsudcích

Tabulka č. 1 - Kategorie a jejich kódy vzniklé z rozhovorů

5.2.1 Halachické židovství

Tři respondenti odvozují svůj židovský původ na základě genealogie, čili židovského původu své matky (židovský původ děděn matrilineálně). Na základě tohoto halachického židovství jsou automaticky členy židovské obce, pokud se do ní z vlastního rozhodnutí přihlásí. Oficiální praktikování judaismu se nenachází ani u jedné z osob, dokonce jedna ze zúčastněných sama podotkla, že v jejím životě není přítomný akt jakékoliv náboženskosti, tudíž by se její postoj v obci dal vyjádřit slovy „pasivně aktivní“, na obec ale i přesto dochází. „*Já jsem členkou, jo, to v podstatě je jediný. Já jsem členkou na základě židovského původu, židovského původu mojí babičky, mámy mámy, takže židovství se dětí že jo po matce, takže jsem vlastně tím pádem získala nárok na to být členkou, řádnou členkou židovské obce, ale zdůrazňuji teda to, že nejsem pobožná.*“⁵⁹ Přesně tuto formulaci, jako uvedla sama respondentka, popisuje v kapitole *Definování judaismu* Jacob Neusner: „Jsem židovský, ale nejsem vůbec takto nábožensky činný“.⁶⁰

Takové to postavení má i první respondent mužského pohlaví, který ale v obci plní i správní funkce, tudíž jeho přítomnost je víceméně povinná, takže na obec dochází pravidelně, svátků se účastní⁶¹, ale především z důvodů, že je součástí minjanu⁶². Nábožensky činný ale obecně není, v domácím prostředí se židovsky nechová.

Druhá respondentka se snaží účastnit svátků v synagogách (mimo šábes⁶³), ale nejedná se o pravidelné navštěvování – „...že pro mě to je součástí života jako od dětství, ale ne úplněho, a vždycky jsem na tu obec jako by nějak chodila, někdy to bylo samozřejmě, že jsem tam byla každý týden několikrát, někdy to je, že tam nejsem měsíc dva, ale pořád jsem s těmi lidmi v kontaktu.“⁶⁴ Každopádně je na rozdíl od předchozích

⁵⁹ TT, rozhovor uskutečněný 18. 5. 2015 přes Skype.

⁶⁰ NEUSNER, Jacob, AVERY-PECK, Alan J. *The Blackwell Companion to Judaism*. s. 4

⁶¹ V Olomouci již neexistuje synagoga (stála na místě dnešního parkoviště na Palachově náměstí a byla vypálena při Křišťálové noci v roce 1938). Všechny náboženské akty se dějí v prostorách Židovské obce Olomouc.

⁶² Soubor dospělých židovských mužů, jejichž počet musí být minimálně deset, aby bylo možné provádět veřejnou náboženskou činnost.

⁶³ Jidiš výraz pro šabat.

⁶⁴ AD, rozhovor uskutečněný 5. 6. 2015 přes Skype.

více tradičně vedená a při různých svátcích si připravuje tradiční jídlo, čte si z modlitebních knih a snaží se na tradice více navazovat apod.

Čtvrtý respondent, jako jediný, byl konvertitou, ovšem tuto informaci sdělil poněkud zdráhavým způsobem, neboť je v judaismu výslovně zakázané připomínat a zdůrazňovat konvertitovi, že je konvertitou. Od okamžiku konverze se bere jako Žid a je zcela nepodstatné, že nabyl tento statut tímto způsobem. Jako jediný z čtveřice byl maximálně nábožný a jako jediný opravdu vnímal své židovství v plné náboženské rovině (předepsaná oslava svátků, pravidelné modlení apod.) a na obec v Olomouci docházel tedy v pravidelných intervalech.

Kódy této kategorie vzešly z rozhovoru cíleně na základě položené otázky, která se zabývala židovskou identitou, aby bylo možné později reflektovat, zda se nacházejí nepatrné rozdíly mezi halachickým židem matrilineálního původu a halachickým židem-konvertitou při vnímání a vymezování se.

5.2.2 Pobyť v Izraeli

Opět stejná shoda, zúčastněné strávily obě poměrně dlouhou dobu (minimálně roční pobyt) v Izraeli. Vzhledem k poloze Izraele vůči jeho sousedním státům a vzhledem ke skladbě společnosti docházelo k rutinním interakcím s muslimským obyvatelstvem. Dále k tomu přispěly i jejich absolvované turistické cesty mimo hranice Izraele. Uvědomování si zcela jiného charakteru dané společnosti, než je tomu tak v západním evropském konceptu. Židovské vyznání zde bylo samozřejmě více znatelné a patrné, častokrát byly muslimy automaticky, aniž by jim to bylo sděleno, zařazené pod hlavičku judaismu, nicméně i na základě těchto situací docházelo ke vzájemnému respektu víry, což považuji za pozoruhodný fakt. *„A zase na druhou stranu v Izraeli ta společnost je úplně specifická, a takže tam prostě samozřejmě ty muslimové přistupují k těm druhým jako, že jsou to židi, že jo, a je jim jedno, jestli jsou to pobožní, nebo ne, ale prostě jsou židi. Dokážou se identifikovat s nějakou vírou a tím pádem vlastně i Korán o tom mluví, jo, že jo, že jsou to prostě národy knihy.“*⁶⁵

---

⁶⁵ TT, rozhovor uskutečněný 18. 5. 2015 přes Skype.

Zde došlo avšak k polovičnímu rozdělení, neboť zbylí dva respondenti, kteří sice logicky Izrael rovněž navštívili několikrát, ale vždy se jednalo o nějaké turistické cesty, jejichž doba nepřesahovala měsíc, tudíž se o dlouhodobý pobyt na území Izraele, jak je tomu v případě respondentek výše, vůbec nejednalo. S muslimským obyvatelstvem se sice třeba běžně setkávali, jelikož muslimští Arabové na území Izraele běžně žijí, ale nijak to neovlivnilo jejich pobyt ani nedošlo vlastně k žádným výjimečným situacím.

Spojení s Izraelem nebylo do osnovy absolutně vůbec zakomponováno, projevilo se to až s vyprávěním respondenta, které mělo pro něj poměrně značný význam. Zejména pak posléze mělo navštívení Izraele afinitu při řešení interakcí s muslimským obyvatelstvem, což už součástí osnovy bylo.

5.2.3 Společné řešení náboženských vztahů a situace

Kritika konfliktu a volání po společném dialogu především na náboženské rovině, nikoliv na politické se objevila zcela náhodně a do osnovy její zmínka byla zavedena až v závislosti po prvním rozhovoru. „*No, vono v dnešní době je to hodně propojeno s tím politickým islámem a myslím si, že to je na týhle tý rovině daleko více vnímaný a ten vztah do té interakce vlastně sestupuje spíš na poli toho politickýho islámu, než na poli toho náboženskýho, což si myslím, že je škoda, že spíš ten dialog by měl být náboženskej, nikoliv politickej.*“⁶⁶ Samy respondentky by nějakou takovou kooperaci, která by se snažila tato světová náboženství určitým způsobem seskupit po stránce vzájemné tolerance a pochopení, velmi rády uvítaly, ale zároveň si uvědomují složitost dané situace. Druhý rozhovor přináší i určitou skepsi nad tím, že nalezení nějakého minimálního smíru bude velmi těžké, neboť každá ze stran má strach, že bude trazit, a že bude rovněž znevýhodněna. Navíc podle participantky by k řešení samotného vztahu bylo potřeba opravdu nějakého schopného mediátora, což je další komplikací, neboť se zde nikdo takový nenachází. Každopádně tato potřeba ovšem už není pouze v ideách, neboť v Izraeli běží poměrně úspěšně projekty, které se snaží o vzájemnou spolupráci mezi judaistickou a islámskou vírou, ať už na poli celé veřejnosti, či jako součást vzdělávání na školách. I samotní muslimové, což by většinu společnosti

---

⁶⁶ TT, rozhovor uskutečněný 18. 5. 2015 přes Skype.

„nenapadlo“, volají po tomto společném dialogu, aby došlo k vymýcení předsudků – „[muslimové] ...spousta z nich volali už po tom dialogu a už je třeba ten konflikt, už byli tak vysílení...“⁶⁷, že prostě nechtěli ten konflikt, která tato náboženství vůči sobě navzájem mají, a aby došlo k určité možné symbióze vztahu. U nás tyto projekty sice existují, ale nejsou, tak jak je tomu například v Izraeli, součástí veřejného života, do kterých je zapojený i zbytek společnosti, aby došlo k obohacení a pochopení i v těchto sférách, nejenom mezi židovskou a islámskou složkou. V České republice jsou spíše interně zakomponované do programu židovských komunit (např., se jedná o *Židovskou unii mládeže*, která se formou hravého vzdělávání snaží přiblížit muslimskou identitu a víru), takže o nich běžný občan nemá vůbec ponětí, což opět respondentky považují za ohromnou škodu, neboť by to bylo určitě prospěšné na poli celé společnosti, avšak zároveň nejsou schopny říct, kdo by se uvolil a do spuštění takové projektu by se dále pustil. Co se týče muslimské komunity, se kterou nepřicházejí do styku, tak si nejsou jisté, zda by takto laděným akcím byli vůbec pozitivně naklonění.

Třetí respondent se k dialogu moc nevyjadřoval, nesledoval ani zmínky o nějakých projektech, které třeba na podporu vztahu Židů a muslimů probíhají. „V současné době nereálné, nejenom náboženský problém...ideologie se nedá oddělit...[spolupráce] s neideologickým islámem možná tak za sto let...“⁶⁸ A co se týče spolupráce s muslimskou obcí, anebo s přednáškami na olomoucké židovské obci ohledně islámu, tak taková to osvěta zde vůbec není, nejenom vlivem toho, že se v Olomouci třeba muslimská obec vůbec nenachází, ale rovněž i z obecných stanovisek židovské obce.

V rozhovoru s posledním respondentem došlo k celkem kritickému zaujetí postoje, ve kterém ono společné řešení na náboženské, vlastně ani na žádné rovině, neviděl moc pozitivně a spíše mi neustále zdůrazňoval: „proč by k tomu vlastně mělo dojít?“⁶⁹ Neviděl potřebu v tom, aby se společně všichni začali bavit, aby se všichni muslimové a Židé začali společně modlit a ukazovat si rozličné tradice, modlitby a tak podobně. Sám si jedinec vybral ono náboženství, které je pro něho „to jediné“, tak na

---

⁶⁷ TT, rozhovor uskutečněný 18. 5. 2015 přes Skype.

⁶⁸ Třetí respondent, muž, rozhovor uskutečněný 21. 2. 2016.

⁶⁹ Čtvrtý respondent, muž, rozhovor uskutečněný 23. 3. 2016.

základě jakého důvodu by měl mít potřebu se vzájemně mísit například s islámem. Pokud by se opravdu jednalo o nějaký dialog, tak by to musel být smysluplný dialog, který by byl veden, v čemž opět spatřuje překážky, neboť to podle něho opravdu není možné, považuje to spíše za ztrátu času a „odpad“ (dotazovaný se vyjádřil poměrně jasně a expresivněji), který stejně k ničemu nepovede.

Oba dva respondenti ale nezávisle na sobě shodně potvrdili a zmínili, že takové to řešení vztahů, i právě na oné náboženské rovině, probíhá mezi Židy a křesťany a dochází tak k poměrně „vzájemné toleranci“ a vysoké spolupráci.

5.2.4 Subjektivní zkušenost s muslimy

Obě respondentky mají bohaté zkušenosti přímým osobním stykem s muslimy, především, vzhledem k jejich výše zmiňovanému pobytu v Izraeli, se jedná o muslimy-Araby (místní lidé, spolužáci z univerzit). *„Když jsem jela do nějakého území, které nespadlo pod Izrael, tak samozřejmě, že jsem byla více ostražita... ale nesetkala jsem se nikdy s tím, že by tam proti mě někdy někdo šel.“*⁷⁰ V konečném hledisku nemají tendence se vůči islámu vymezovat na poli své rozdílné víry a odlišnost, ale determinujícím faktem, jak setkání probíhá, je založeno spíše na lidské individualitě a lidském chování, do jaké míry je schopno vzájemné tolerance a respektu, až posléze v případě neschopnosti přijmout tuto skutečnost, sestupuje víra jako rozdělovací měřítko – *„Ono se vždycky říká, že povaha člověka se pozná ne podle toho, jak se chová k sobě lidem rovným, ale k lidem pod sebou, starším, nemohoucím apod., to se vám tady projeví, i v tom náboženství i v tom konfliktu.“*⁷¹ Z jejich strany je vždy snaha přistupovat k člověku jednotlivě, tolerantně, nikoliv ihned na religiozní lince. Velmi zde závisí rovněž i na tom, na jaké úrovni vzdělanosti se jednotlivé osoby nacházejí, protože podle respondentek má míra vzdělání při rozhovoru s muslimy velkou důležitost v tom, jak se k nim jednotliví lidé budou chovat a podle jakých měřítek je budou hodnotit. V souhrnu jejich interakcí převažují pozitivní zkušenosti (obě mají velmi dobré kamarády, kteří vyznávají islám) nad těmi negativistickými. *„Narazili jsme na muslimy, kteří byli v podstatě hrozně rigidní a nepříjemní, a nedalo se s nima vlastně o ničem*

---

⁷⁰ AD, rozhovor uskutečněný 5. 6. 2015 přes Skype.

⁷¹ Taktéž.

*mluvit. A pak jsme narazily na muslimy, kteří byli otevření přesně tomu dialogu a neměli s tím sebemenší problém. Fakt jako ta komunikace tam byla úplně v pohodě.*⁷² Co se týče ovšem muslimů a muslimských obcí v České republice, nemají s nimi žádné zkušenosti, neboť zde nedošlo ke vzájemnému styku.

V té druhé vlně rozhovorů s muži opět došlo ke společným rozdílům oproti respondentkám. S muslimy se takhle cíleně nikdy nesetkali a ani tyto interakce neměli zapotřebí vůbec vyhledávat, zejména opět čtvrtý respondent to neviděl absolutně potřebné a žádoucí, protože by mu to nic nepřineslo.

5.2.5 Mezigenerační rozdíly židů uvnitř obce

Tato kategorie je velmi zajímavá a objevila se zcela náhodně, neboť jsem při tvorbě výzkumu ani při rozhovorech vůbec nějakým způsobem nevzala v potaz to, že v rámci vymezování se vůči islámu nebude celek jednotný, ale že zde právě nastanou interní rozdíly na poli difference mezi starší a mladší židovskou generací jakožto členů obce. Mezi mladou generací, kam spadají i oba dva mé vzorky, se míra předsudkovosti vzhledem k povaze výchovy, modernějšího přístupu a celkově jejich globálnějšího pohledu, odsunuje do ústraní a nehraje skoro žádnou roli v jejich pojmání sebe samotných vůči islámu – *„bude to tak podle mě právě i mezi tou generací 40 – 50... nejsou zvyklí na jiný náhled, zatímco předtím generace a naše generace, kde jsme byli vedení nějaké zvědavosti, pátrání a odlišností...“*⁷³

Zatímco generace, která prožila válečné a poválečné tragické situace, se k islámu a muslimům staví značně, ale opravdu značně předpojatě a paušalizuje je jako celek, který na poli náboženskosti ani obecné přítomnosti nepředstavuje nic dobrého. *„Když se budete ptát starší generace, tak třeba generace mojí babičky, tak moje babička měla z islámu a z muslimů jako šilenej strach. Je to hlavně daný jejich jako by životní zkušeností, že jo a třeba i tím, co se tady dělo za války. Takže oni v podstatě to ohrožení vnímají daleko, daleko silněji.“*⁷⁴ Jejich etnocentrický pohled na základě nabytí ne zcela chtěných zkušeností, současné medializace obsahuje řadu stereotypů,

⁷² TT, rozhovor uskutečněný 18. 5. 2015 přes Skype.

⁷³ AD, rozhovor uskutečněný 5. 6. 2015 přes Skype.

⁷⁴ TT, rozhovor uskutečněný 18. 5. 2015 přes Skype.

kteřé v těchto chvílích nelze absolutně vůbec vyvrátit, z čehož vyplývá, že jejich vymezování na poli náboženství je opravdu velmi znatelné.

Tento postoj se objevil pouze u respondentů z Židovské obce v Praze a jejich starších členů podle respondentek, u zbylých dvou vzorků nedošlo k žádné zmínce o tomto postoji starších generací.

5.2.6 Předpojatost

Míra předsudků a vymezování se u obou žen lišila. Zatímco u první byla objevena v minimálním náznaku, který byl ještě skrytě zakomponovaný a týkal se spíše celistvosti víry a jejího vymezování se vůči islámu, než jí samotné – „z *mojí strany nikdy nebyla nějaká netolerance nebo, hm, to vůbec, nebo nějaký předsudky o tom, že islám je špatnej prostě.*“⁷⁵ První respondent byl opravdu, co se týče subjektivních předsudků, oproštěn a naopak poměrně značně kritizoval jejich přítomnost, a odmítavě se stavěl i ke stereotypizaci.

Druhá participantka mi o svých předsudcích vůči islámu a náboženství řekla zcela otevřeně – „*sama mám jako předsudky, jsem si toho vědomá*“⁷⁶. Ač sama vůči svému postoji pociťovala určitý stud a snažila se jej potlačovat, byla si vědomá toho, že tyto předsudky a ostražitost bude mít v sobě i nadále, nicméně jejich existence nebude nic měnit na faktu v tom, aby se k lidem s jinou vírou i nadále chovala slušně a tolerantně.

Třetí, nejstarší participant, ač spadal do kategorie starší, ihned poválečné generace, tak s předsudky ani nějakou stereotypizací neměl vůbec on sám žádné zkušenosti a vůbec nad islámem a muslimy nepřemýšlel ve vzorcích nějakých předsudků, ovšem samozřejmě věděl, že ostatní členové předsudky občasně mívají, on však jimi nebyl ovlivněn při pohledu na islám.

Čtvrtý respondent sice přiznal, že s určitými předsudky vždycky pracuje, ale srovnává to s předsudky, které má běžný místní občan například s romskými

---

⁷⁵ TT, rozhovor uskutečněný 18. 5. 2015 přes Skype.

⁷⁶ AD, rozhovor uskutečněný 5. 6. 2015 přes Skype.

spoluobčany, takže ač přesto, že zastával ortodoxnější statut, míra předsudků byla opravdu poměrně na dané poměry nízká.

5.3 Analýza periodik

Posléze jsem se ve svém výzkumu zaměřila na židovská periodika a jejich analýzu. V rámci židovských periodik tedy byly vybrány dva, a to jedno periodikum přímo vydávané Federací židovských obcí (*Roš Chodeš*), a druhé židovskou liberální kongregací (*Maskil*). Důvodem výběru zrovna těchto dvou periodik byla cílená komparace mezi ortodoxním zaměřením *Roš Chodeš* a „svobodomyšlným“ *Maskilem*, i přesto, že oba dva jsou vydávány židovskými organizacemi, ale jejich základní teze je trošku odlišná.

Periodika byla zkoumána na základě analýzy, kdy jsem si pročítala jednotlivá čísla dostupná na internetu a hledala v nich jakékoliv články zabývající se islámskou tematikou na úrovni obecné, náboženské, společenské, nikoliv ovšem politické, jež jsem se cíleně vyhýbala, abych se pokusila studovat vnímání spíše na poli bez politických nuancí, protože mě zajímalo, jestli je to vlastně vůbec možné.

Proč jsem si vybrala zrovna formu dostupnou na internetu a nikoliv papírovou, i když k ní mám bezproblémový přístup v knihovně v rámci naší katedry judaistiky, bylo nejenom to, že v internetovém prostředí je prohlížení jednodušší, snazší a hlavně jsou jednotlivá čísla kdykoliv okamžitě k dispozici na přečtení, ale rovněž byla důvodem i skutečnost, že internet je v dnešní době brán, bohužel, jako hlavní zdroj informací a k periodikům má přístup vlastně kdokoliv a jakkoliv je možné informace z něj dezinterpretovat pro různé účely (například nejružnější nejmenované antisemitistické, xenofobní stránky, jichž je na veřejném poli nyní poměrně hojně), z toho důvodu jsem k tomu přistupovala jako běžný uživatel, který má možnost periodika volně studovat.

Nalezené články s muslimskou tematikou jsem pak samostatně, zkráceně popsala, občas vybrala i originální pasáže z článku a ty do výtahu z článku vložila, popřípadě jsem vložila svůj komentář přímo do textu, anebo samostatně o odstavci níže. Tyto veškeré provedené rešerše textů se nacházejí v příloze této práce.

Cílem bylo prozkoumat, jakým způsobem, do jaké míry a hloubky zacházejí, a jak často se v židovských periodických věnují právě islámským věcem, a rovněž jakým stylem k nim přistupují, ač to ihned na první pohled nemusí být známo. Míra informovanosti jedné náboženské skupiny o druhé totiž může později posloužit i jakési určité pojítce, jež může vzájemně pomoci v případné spolupráci obou komunit, které se na území naší republiky nacházejí, popřípadě mohou pomoci zabraňovat vzniku určitých předsudků, anebo naopak může ještě více prohloubit bludnou propast mezi jednotlivými skupinami.

Rovněž jsem se pak snažila nalézt, zdali došlo ke korelacím mezi vydávanými články a rozhovory respondentů, zdali se například zaujmutí určitých pozic k dané tématice shodovalo, či nikoliv s reakcemi respondentů v rozhovoru.

5.3.1 Židovská periodika

Židovská periodika představují další z takzvaných aktivit židovské komunity, teď nemám na mysli pouze židovských obcí, ale i ostatních organizací, neboť vydávání se právě věnují i jiné organizace přidružené k Federaci židovských obcí.

Periodika jsou jedním z takových ukazatelů, že židovská komunita na našem území má přeci jenom své zakořeněné místo a určitou tradici a chce informovat své členy, anebo obecně židovstvo v České republice prostřednictvím zpráv a článků zaměřených na obecná témata judaismu (historie osídlování v různých zemích, současnost, náboženské praktiky), ale především i rovněž na politickou situaci ve světě, zejména co se týče vnitřní a zahraniční politiky Izraele. Součástí je vždy i bohatá nabídka kulturních akcí, přednášek zabývajících se i jinými tématy, než je přímo judaismus (často nabídka přednášek o islámu a křesťanství).

Mimo Roš Chodeš a Maskil, kterým se budu věnovat v samostatné kapitole, patří zde i periodika, která jsou pravidelně vydávána přímo jednotlivými židovskými obcemi. Patří zde *Chajejnu – Náš život* (ŽO Olomouc), *Zpravodaj židovské obce Ostrava* (ŽO Ostrava), *Kachol velavan* (ŽO Brno).

Periodika nejsou volně k dostání v obchodech s tiskovinami, ale je možné si je objednat jako předplatné do schránky přímo na stránkách jejich vydavatelů, popřípadě využít jejich internetových stránek, kde jsou volně k přečtení v online formě.

5.3.1.1 Roš Chodeš

Roš Chodeš⁷⁷ neboli také Věstník Židovských obcí v Čechách a na Moravě (a Slovensku) je vydáván Federací židovských obcí v tištěné podobě v rámci předplatného. Co se týče dostupnosti na internetu, je možné ho nalézt i na internetových stránkách FŽO, ale oproti vydání jeho tištěné podoby, je zde pak umístován s dvouměsíčním zpožděním.

Studium periodika Roš Chodeš bylo prováděno od prvního lednového vydání v roce 2006 (ročník 68, židovský rok 5766) do prosincového vydání roku 2015 (ročník 77, židovský rok 5776).

Označení jednotlivých čísel Roš Chodeš bude vedeno v tomto pořadí: na prvním místě se nachází měsíc a rok vydání, dále číslo ročníku a v závorce bude uveden židovský rok/letopočet⁷⁸ (označení zkratkou ž. r.), a posléze pak název článku (viz Příloha „A“).

5.3.1.2 Shrnutí Roš Chodeš

Federace židovských obcí klade důraz na určitou ortodoxii ve fungování, správě a náboženském životě v židovských obcích, a tato ortodoxie se rovněž celkem značně projevuje i v jejich vydávaném časopise Roš Chodeš a nelze si této jakési „striktnosti“ při procházení článků nevšimnout.

Hlavním ústředním tématem, kde se objevuje zmínka o islámu, muslimech, muslimském světě, je především v rámci politizovanému islámu. Jak jsem psala již

---

⁷⁷ Z hebrejského překladu znamená nový měsíc.

⁷⁸ Hebrejský neboli židovský letopočet a židovský kalendář absolutně vůbec nekorespondují s naším světovým letopočtem a gregoriánským kalendářem. Hebrejský kalendář se řídí lunárně-solárním systémem, což znamená, že měsíce jsou počítány na základě doby, kdy měsíc oběhne Zemi čili podle měsíčního cyklu (za 29,5 dnů), zatímco roky se řídí slunečním cyklem. Z hebrejského letopočtu (například 5770) vypočítáme ten náš letopočet tak, že z hebrejského letopočtu pomyslně odstraníme tisíce ([5]770) a připočítáme číslo 1240 ([5]770 + 1240) a získáme tak rok 2010.

v úvodu, politickému islámu jsem se záměrněji vyhýbala, tudíž ve výchozích analýzách výtahů článků není cíleně skoro vůbec zastoupen, avšak nicméně jeho přítomnost v časopise byla téměř neustálá, dalo by se říci, že až na pár výjimek, se objevovala v každém čísle časopisu ve stálé rubrice, kdy byl řešen především v oblastech spojovaných s Izraelem.

Pokud bylo téma islámu řešeno v jiných pásmech, které až tak nesouvisely s politikou, jednalo se vždy o poměrně kratičké zprávy podávající jen „nutný“ stručný přehled (takzvaná rubrika *Zprávy ze světa*), ač to někdy bylo na škodu, protože by si některé tyto zprávy zasloužily dle mého mínění větší prostor, naproti tomu v Maskilu to byly někdy až studie na více stran formáty A4.

Jedná se například o článek s názvem Etika, právo, hip hop [viz Roš Chodeš leden 2009/ročník 71 (ž. r. 5679)], ve kterém je ukázaná bezproblémová spolupráce Žida a muslima v pěveckém prostředí. Právě takové to články je dle mého mínění potřeba otiskovat v častějších intervalech podle jejich intenzity konání (nejrůznější společné židovsko-muslimské koncerty, workshopy, konference, dialogy apod.), v rozsáhlejších délkách a rovněž i tyto akce s nadšením propagovat, podporovat, popřípadě i zaštitovat, neboť pouze tento typ vzájemné spolupráce má budoucnost pro budování zlepšení těchto „pošramocených vztahů“ a rovněž i pro vymýcení určitých předsudků, které obě strany mají vlivem ohromného množství událostí, zejména válečných, v sobě zakořeněných a všechny tyto zášti se tak samo přenášejí do náboženských sfér. Tuto skutečnost jsem ale právě z Roš Chodeš nevnímala, ba naopak mi připadalo jako „neutrální“ médium podávající zprávy s určitým chybějícím entuziasmem, popřípadě v postoji mírně zdrženlivější.

Co se týče muslimských témat, byly řešeny především v souvislosti s těmi židovskými. Většinou se jednalo vzájemné vztahy dlouholetých komunit například v Turecku, Tunisku apod., dále se potom rozebíraly společné náboženské praktiky (rituální porážení, obřízka), které v určitých zemích došly do své ilegálnosti a zákazu, ale vždy to bylo ve spojení, že Židé a jejich „problémy“ byly v článku klíčové a muslimové zde byli přiřazeni spíše na základě společných prvků, jež byly v článku řešeny.

Roš Chodeš obecně není médiem, ve kterém by bylo snahou ukazovat vývoj vztahu mezi muslimy a Židy v rámci různých projektů, ale spíše v rámci dlouholeté špatné politické situaci.

5.3.1.3 Maskil

Dalším studovaným periodikem je periodikum Věstník Maskil⁷⁹, který je věstníkem židovské liberální komunity Bejt Simcha v Praze, která ho rovněž vydává. Židovská kongregace Bejt Simcha je přidružená k Federaci židovských obcí. Časopis Maskil je vydáván od roku 2001 v pravidelných měsíčních intervalech. Jeho forma je rovněž jak fyzická (nutno zažádat o předplatně), tak i online.

Studium periodika Maskil bylo prováděno od prvního vydání v roce 2001 na přelomu září-říjen (ročník 1, židovský rok 5762) do přelomového vydání prosinec-leden 2015/2016 (ročník 15, židovský rok 5776).

Označení jednotlivých čísel Maskilu bude vedeno v tomto pořadí: na prvním místě pořadní číslo periodika (neshoduje se s označením židovského měsíce), dále číslo ročníku a v závorce bude uveden židovský rok/letopočet (označení zkratkou ž. r.), a posléze pak název článku (viz Příloha „B“).

5.3.1.4 Shrnutí Maskilu

Časopis Maskil mi oproti časopisu Roš Chodeš přišel značněji umírněnější v podávání témat, které se zabývaly islámskou a muslimskou tematikou a obecně mi byl subjektivně bližší, neboť se islámem víceméně zabýval takovým způsobem, ze kterého jsem pocítovala určitou zvýšenou míru snahy ukázat jakési vzájemné propojení a snahu vést k oproštění se od společných politických záští, válek, útoků a křivd, které rovněž ohrožují i vzájemnou náboženskou sféru a obecně vztahy mezi jimi samotnými. Naproti tomu jsem to odlišněji vnímala při analýze u obsahů Roš Chodeš, kde jsem měla pocit, že sice muslimských tématům dávají určitou zelenou, ale stále jsem tam spatřovala jakési vnitřní brzdění, které jim nedovolovalo v rámci možná určitého diktátu z vyšších

---

⁷⁹ Z hebrejského překladu znamená vzdělaný.

redaktorských pozic, či se zachování si určité žurnalistické masky, se hlouběji ponořit do dané tematiky.

Mnohem častěji se v Maskilu objevovaly články spíše s historickými náměty, ve kterých většinou byla vždy zmínka rovněž i o soužití a srovnání vztahů s muslimským obyvatelstvem a komunitou na tom daném území, které bylo zrovna probíráno (například období středověku ve Španělsku, Židé v řecké Soluni apod.). Politizovaný islám byl zde řešen v menší míře a méně důrazněji, než tomu bylo oproti předchozímu periodiku, ale určitý prostor zde byl samozřejmě této oblasti taktéž věnován, avšak v odlišnějším podání než v Roš Chodeš, dle mého v méně násilném, ač zde slovo „násilný“ neznamena přímo to, co běžně symbolizuje. Respektive důraz zde byl použit zcela jinak, spíše tak „nestranně“, než úplně prožidovsky a proizraelsky.

Více se zaměřovali na podávání informací z prostoru běžného muslimského života a kultur, svědčí o tom například rozsáhlá studie o životě a postavení ženy ve společnosti jakožto ženy-muslimky [viz Maskil č. 5, 6/ročník (ž. r. 57)]. Obecně i židovské čtenáře seznamovali se základními rysy islámu, ať už v podobě ucelených článků, či prostřednictvím stručného vysvětlení v pojmech. I co se týče kulturních pořadů, přednášek, panelových diskuzí, které se týkaly, ať už samostatného islámu, anebo ve spojení muslimského a židovského života, vztahů, srovnávání, nemůžu říci, zda jich bylo zmíněno kvantitativně více, než tomu bylo v Roš Chodeš, ale všimla jsem si jich ve větší míře, neboť byly ve vydáních občasně jiným způsobem zprostředkovány. Jednalo se především o to, že byly editovány a graficky zpracovány odlišně, než jak tomu bývá v normálních zadaných parametrech textu. Pozvánka na přednášku o islámu byla aplikovaná do určitého tvaru, byla použita i jiná barva pozadí, střídání velikostí a tučností písma, což samozřejmě vede k většímu zaujetí a rychlejšímu zaměření čtenářem, než tomu je v hromadném odstavci, kdy jsou jednotlivé události pouze odděleny jednou „mezerou“, což mě tedy utvrdilo v mé vlastní vyřčené domněnce, že snaha Maskilu v informování o těchto věcech byla opravdu značnější a zajímavější.

5.3.2 Porovnání periodik Roš Chodeš a Maskil

Co se týče počtu článků, krátkých reportáží, které byly zaměřeny na islám, anebo měly s ním něco společného, bylo v Maskilu o trochu méně, ač byl časopis studován v rozhodně větším počtu vydání, ale i přesto se nedá konstatovat, že ta daná témata nebyla nepřehlédnutelná, naopak. V této práci rovněž nejsou počty vyrovnané, avšak jak už jsem zmiňovala výše, převyšují to taktéž i články o politickém islamu a islamismu, který je zastoupen především v Roš Chodeš, tyto zde ovšem ale nejsou zahrnuty.

V pouze malém procentu se ale články v Maskilu tematicky a obsahově shodovaly s časopisy Roš Chodeš, vyjma prováděných přednášek například Židovským muzeem v Praze, kdy oba periodika měly tuto rubriku pravidelně v každém čísle a nabídku měly opravdu skoro totožnou. To samé platí i pro knižní novinky, ve kterých se často objevovaly shrnující popisy obsahu publikací, které se věnovaly islamu buďto samostatnému, anebo právě v závislosti na židovství. Tyto pravidelné rubriky byly jak u Roš Chodeš, tak v Maskilu.

Každopádně mě poměrně značně překvapilo při zhlédnutí, kolik řešerší bylo v této práci vytvořeno na základě jednotlivých článků. Musím tedy podotknout, že jsem takové množství reportů zaměřených na muslimské náboženství a muslimy opravdu neočekávala a tipovala jsem, že se zde objeví vskutku omezené množství pouze nastiňující nějaké události s nimi spojených.

Skutečně lze zde ale ovšem spatřit rozdíl v tom, kdo periodika vydává, u Maskilu lze pocítovat liberálnost a reformovanost, zatímco Roš Chodeš, vzhledem k tomu, že ho vydává Federace židovských obcí, je naladěn na poměrně ortodoxní linii, což si je možné povšimnout při vzájemném porovnávání výběru témat článků. Maskil zaměřen otevřeněji k islamu a muslimům (ukázka projektů, snaha ukazovat úspěšnou spolupráci), zatímco Roš Chodeš zdrženlivěji, podávající články především z obecných hledisek.

Na druhou stranu, když se podíváme opravdu detailněji na to, kdo časopisy vydává, je jiná skladba článků s muslimskou tematikou, poněkud jasná, neboť postavení liberálů a ortodoxnějších například k nějaké spolupráci s muslimy je zcela odlišné.

Liberální Židé jsou spíše takoví, že do spolupráce, do řešení dialogů, do nejrůznějších projektů chtějí s muslimy společně jít, chtějí se společně bavit o vzájemných věcech, které je pojí a tak podobně. Zatímco ortodoxie to vnímá spíše z pohledu, proč vlastně bych měl o nějakou spolupráci stát, jaké to bude mít vlastně pro mě obohacení, proč si nemůže jít každý svou cestou, kde se budou obě náboženství navzájem tolerovat, ale ani jedno se nebude mezi sebou mísit, protože pokud zastávám monoteismus a dokonalost, jedinečnost svého vlastního náboženství, nepotřebuji k tomu již žádné jiné.

Z hlediska analýzy článků obou periodik se došlo k závěru, že vnímání islámu jako jednoho z náboženství vůči judaismu a Židům je u nich zcela odlišné a ve značné míře se neshoduje. Zatímco Maskil se snaží k islámu a muslimům stavět více na rovině rovnocennosti, spolupráce a vymezující se tendence se při celkovém pohledu až tak nevyskytovaly, židovská náboženská identita ve smyslu zdůrazňování jedinečnosti judaismu nebyla články tak podporovaná. Roš Chodeš naopak vnímá sice islám jako jedno z monoteistických náboženství, ale ovšem odvozující svůj původ od judaismu, od něhož má rovněž i převzaté určité prvky, přičemž tento klíčový fakt aplikoval i do obsahu článků ve způsobu my-Židé na prvním místě a oni-muslimové, například se stejným systémem rituální porážky apod. V konečném důsledku periodikum napomáhalo k vytvoření si určitého postoje, ve kterém se islám jako náboženství toleroval, ale poměrně vymezovat se vůči němu je adekvátním východiskem, jenž je potřeba zastávat.

6 ZÁVĚR

Dostala jsem se ke čtyřem zcela rozdílným židovským respondentům. Dvě ženy, dva muži. Ženy okolo třicátého věku, jeden muž v rozmezí čtyřiceti až padesáti let, druhý muž už v seniorském věku, všichni vysokoškolsky vzdělaní. Náboženská sféra byla taktéž zcela rozdílná, i přesto, že byli všichni členy židovských obcí (Židovská obec Praha, Židovská obec Olomouc). Ve vzorkování se objevily tři osoby, které své židovství odvozovaly z původu svých rodinných příslušníků (židovství po matce), čtvrtý byl konvertitou.

První respondentka byla skoro až v obci neaktivní, návštěvnost byla zcela minimální, pobožnost vlastně sama z vlastního rozhodnutí odmítala. Druhá respondentka to měla zase naopak, snažila se do obce chodit co nejvíce, jak jen mohla, ale byla občas svazována pracovními povinnostmi, které ji někdy neumožňovaly i delší dobu na obec přijít, každopádně na vysoké svátky se zúčastňovala společných bohoslužeb a taktéž i v soukromí se pokoušela určité tradice zachovávat a znovu dodržovat. Nejstarší respondent z vlastní vůle nábožensky nečinný, ale pro své zastávající funkce v obci v Olomouci a ve Federaci židovských obcí byl v obci běžně přítomen i v období slavení svátků. Poslední respondent, olomoucký člen, byl ze všech respondentů nejvíce ortodoxní v myšlení a náboženskosti, kterou se snažil ve všech aspektech svědomitě plnit.

Jednotlivé rozhovory ukázaly zcela individuální pohledy, což je zcela pochopitelné, neboť člověk, ať pracuje s určitou skupinou, kterou pojí určitý původ a identita, tak vždy dostane rozličné, subjektivní pohledy a vlastní názory na danou skutečnost, protože lidský faktor v tomto případě i přesto nelze paušalizovat. Avšak nicméně i přes tyto aspekty je možné udělat z analýz rozhovorů při kódování jakési hromadné závěry, které vypovídají něco o vztazích Židů k islámu na náboženské rovině, o vztazích Židů z židovských obcí, popřípadě porovnat rozdíly uvnitř skupiny respondentů.

Základní běžné informace o islámu se objevily u všech respondentů, navíc u dvou respondentek bylo vzdělávání o islámu součástí jejich oboru na vysoké škole, jeden z mužských respondentů vyučoval úvody do islámu rovněž na vysoké škole.

Nejčastěji byla popisovaná jeho vzrůstající velikost v počtu věřících, monoteismus tak jak je tomu u judaismu, ale především bylo zmiňováno, že islám patří pod abrahámovské náboženství, a že jeho původ lze odvodit rovněž od judaismu. Zde všichni respondenti, ač v různé míře, shodně souhlasili se svébytností judaismu jakožto hlavního náboženství, ze kterého se posléze islám etabloval a přebral určité jejich prvky. Někteří dokonce použili i fráze typu, že islám je nepovedeným sourozencem judaismu, nepovedenou kopií, jejichž systém nebyl vůbec dopracován do konce a má řadu marginálních chyb. V této fázi bylo u všech respondentů možné rozpoznat jev vymezování se v největší míře za celý průběh rozhovorů, i přesto, že se islám cíleně ovlivnil židovstvím. Možná právě proto se tak značně na základě těchto faktů začala zdůrazňovat židovská individualita, identita, obrana a judaismus byl tak vyzdvihován ve větší míře respondenty, aby se odlišil od toho, že svým způsobem má nějaké prvky s islámským náboženstvím společné. Zaujetí těchto stanovisek u všech respondentů vzniklo podle mě na základě skutečností, že i přes absenci až maximalizaci víry, která se nehrála vůbec klíčovou roli, se nacházelo u každého určité vlastní spojení s judaismem a jeho zvelebování a ukazování jeho „jedinečnosti“ je zakořeněno v každém z nich, ať si toho prvotně nemusí být vlastně vědomi (především nábožensky neaktivní).

Poměrně překvapujícím faktem, i pro mě samotnou, bylo to, že jsem očekávala velkou míru předsudkovosti od samotných respondentů, ale nestalo se tak, nebo alespoň ne v takové míře, jako jsem opravdu předpokládala. Pouze u respondentů, kteří své židovství brali i po stránce náboženské, tak se přítomnost předsudků objevila ve zvýšené míře, než jak tomu bylo u nepraktikujících Židů, kteří předsudkovostí vůči islámu nebyli vůbec ovlivněni a naopak spíše požadovali od ní se oprostit. Zde bych teda hodnotila situaci takovým způsobem, že zdali se jedná o Židy praktikující, nábožensky víceméně aktivní až teda po ortodoxní, s předsudkovostí se v jejich vyprávění setkáme častěji, především pokud jedou do zemí, kde je skladba muslimského obyvatelstva poměrně vysoká, zapojuje se totiž tady kolektivní náboženská identita, která je dominantní té subjektivnější. Jedinci se totiž v těchto případech vnímají jako osoby patřící k určité skupině, tedy ke skupině židovské a z historických a současných hledisek se stále považují za skupinu „ohroženou“, především ohrožující z muslimských sfér. Z druhé, opačné strany jedinci nepraktikující,

vnímající se za Židy pouze na základě svého původu tyto prvky kolektivního strachu vlastně víceméně postrádají a nikterak se vůči nim, že jsou Židé, ani nevymezují, neboť tuto identitu nemají ve skutečnosti důvod sdílet. Na těchto postojích nemá absolutně žádný vliv to, že všichni se řadí po židovské obce, neboť ty shromažďují právoplatné Židy s různými postoji k samotné židovské víře.

Poznávání určité kultury, poznávání určitých skupin lidí a zároveň i poznávání jiného náboženství velmi ovlivňuje vnímání pohledu člověka. Co se týče interakcí s muslimy židovskými respondenty, vyvinuly se zde dva výsledky. Respondentky-ženy se aktivně interakcí zúčastňovaly, neboť v rámci dlouhodobého pobytu v Izraeli a na izraelské univerzitě se jednoduše s muslimy běžně setkávaly při běžném zdejším pohybování se, ale i v rámci prostor univerzit, kde byli s nimi vzájemně spolužáky. Tato setkání si velmi pochvalovali, neboť opravdu se za celý pobyt setkali s minimálním procentem muslimů, kteří zaujímali negativní stanoviska, protože byly Židovkami, naopak si mezi muslimy našly i velmi dobré přátele a byly schopni s nimi řešit věci, které se týkaly religiozity obou náboženství i možnosti řešení společného dialogu. Zatímco respondenti-muži, ač taktéž byli v Izraeli, se s muslimy přímo cíleně neseťkávali ani nevyhledávali nikterak jejich přítomnost za účelem konverzace, navíc jeden z respondentů v tom nespatořoval ani smysl a stavěl se k tomu poněkud vyhýbavě. V tomto případě je možné do těchto rozdílů mezi jedněmi respondenty a druhými zahrnout asi aspekty, které souvisí s jejich věkem. Přeci jenom se muži řadí již do generace přes čtyřicet let a výše, zatímco věk těchto žen se pohybuje okolo třiceti, tudíž lze předpokládat z provedených rozhovorů i trošku jiné zastávání životního stylu, takzvaná touha objevovat, překonávat překážky, poznávat nové lidi je právě patrnější u mladší generace. Navíc, jak bylo občasné zmíněno v rozhovorech, starší židovské generace především z meziválečných a poválečných let se k muslimům a samotnému islámu staví úplně odmítavě s mnoha předsudky, konverzaci na toto téma až nepřipouští a všichni muslimové jsou podle nich jenom a pouze špatní, ohrožující židovství v plné míře, i přesto, že například v životě se s žádným neseťkaly.

Z toho důvodu se u mladší generace respondentek objevoval i zvýšený zájem o společné náboženské projekty a různé projekty na řešení dialogu, které by obě komunity stmelovaly, přinesly si vzájemně obohacení, poznání a snažily by se vymýtit

předsudky, jež jsou v obou náboženstvích navzájem přítomny. V této rovině se nejstarší respondent spíše stavěl na neutrální stranu, ve které by sice tyto aktivity uvítal, ale zároveň jim ani nevěnoval pozornost z vlastního rozhodnutí, na které nemělo vliv nic s židovstvím (je zajímavostí, že se jedná o poměrně výjimku, neboť jeho přístup nekoreluje s výše popsaným vztahem starší generace). Odlišné směry byly teda spatřeny na straně obou respondentek proti čtvrtému respondentovi (střední věk), který svým způsobem tyto projekty odsuzoval, neboť proč bych se měl například modlit společně s muslimem v rámci nějaké společné akce, co by mu to vlastně dalo, když každý z nich má své vlastní náboženství, svou vlastní víru a ke své náboženské praxi opravdu nepotřebuje k tomu žádné jiné náboženství. Opět se respondent vyhýbal nějakým interakcím judaismu s islámem v určitém společném náboženském projektu.

Na základě všech těchto výše jmenovaných analýz je možné udělat jakýsi závěr a všechny tyto skutečnosti uzavřít do jednoho hlavního výsledku z provedených rozhovorů a to takového, že vnímání islámu českými Židy je především ovlivněno mírou a stupněm jejich náboženskosti, přičemž čím více byl člověk více nábožensky aktivnější a víře co nejvíce oddanější, tím jeho vymezování nabývalo na síle a vnímání se dalo přirovnat k tomu, že přítomnost islámu sice pociťuje, ale obecně s ním nechce mít již více nic společného. A rovněž byl zde důležitý i dosažený věk jedinců, kdy mladší generace byly k islámu otevřenějšími a snažily se hledat k muslimům určitou cestu na bázi nového poznávání se a přátelství, u starších generací se s tímto jevem rozhodně neselektovalo. Příslušnost k židovské obci zde nehraje až takový bod, víceméně záleží na identitě jedinců, jak oni sami sebe chápou jako Žida a židovské obce v těchto případech nejsou brány jako klíčové, které by jim k tomu měly přímo dopomáhat, víceméně spíše podporují jejich identitu, takže potvrzení přímo nějaké kolektivní náboženské identity na základě příslušnosti k židovským obcím není zcela tak možné.

Pokud se změříme na shrnutí mezi periodiky a výpověďmi respondentů, je možné zde rovněž nalézt určité společné body, které se shodovaly například s nějakým obsahem článku a s výpověďmi respondentů.

Již prvotním rozdílem, který je možný ihned spatřit při bližším zkoumání je to, že ortodoxnější Židé se budou jednoznačněji hlásit ke stylu článků v Roš Chodeš (například čtvrtý respondent), zatímco odpovědi obou respondentek by spíše korelovaly s periodikem Maskil, neboť i on ve zvýšené míře ukazoval možnosti spolupráce, kterou by respondentky rovněž na poli mezi judaismem a islámem zcela jistě uvítaly, zatímco struktura článků v Roš Chodeš se tímto směrem neubírala a podávala spíše „obecné informace“ až tak nezasahující do řešení nějakých vztahů, což přesně odpovídá postoji čtvrtého respondenta, který spolupráci považuje za spíše nesmyslnou a zbytečnou.

Předsudkovost a jakési stereotypizační chování vůči muslimům a islámu se objevilo jak v rozhovorech (nábožensky činnější, starší generace), tak i v rámci určitých článků. Za zmínku stojí například odpověď na *My a Arabové* v Maskilu⁸⁰, ve které pisatelé nesouhlasí s postojem autorky, která sice s určitou předsudkovostí bojuje, ale zjistila, že vlastně všechno je to pouze o lidech a zášť v muslimech vlastně nespatřuje. S tímto stanoviskem tedy nesouhlasí a posílají jí odpověď, ve které je poněkud značný počet předsudků, generalizací a paušalizování vůči samotným muslimům, vůči samotnému i náboženskému islámu a rovněž i odsuzování do muslimských zemí vůbec jezdit, natož si mezi muslimy nalézt přátele a společně provádět nějaké činnosti. Toto stanovisko opět koresponduje se čtvrtým respondentem, jež rovněž nemá, ač tak značnými předsudky netrpěl, potřebu vyhledávat nějaký dialog s muslimskou populací. Každopádně pokud se člověk bude vždy takhle odmítavě stavět, pozměnit jeho názor na to, že ne všichni jsou stejní, bude opravdu velmi složité až nemožné. Hezký příklad je právě možné spatřit na respondentkách, které s muslimy kontakty navázaly a našly si mezi nimi i přátele, což potvrzuje i autorka článku *My a Arabové*, na který dostala právě onu opačnou negativistickou odpověď. Jak řekla jedna ze zúčastněných v rozhovoru: „*Některé věci se nepochopily ani nepochopíme, ale vždycky důležité bylo to, jak se ten člověk chová.*“⁸¹ Všechno závisí na lidech, nikoho by se neměl zaškatulkovat pod určité předsudky jen proto, že patří pod určité náboženství, ale bohužel se tomu tak neděje, ani na straně židovské, která zaujímá v rámci kolektivní židovské identity rovněž vymezující se tendence.

---

⁸⁰ Viz Maskil č. 3/ročník 2 (ž. r. 5763) v příloze práce, sekce „B“.

⁸¹ AD, rozhovor uskutečněný 5. 6. 2015 přes Skype.

Obecně lze tedy definovat, že i vymezení se vůči islámu s určitými prvky předsudků, i přes pomínutí politické roviny obou stran, je vyšší rovněž u ortodoxněji zaměřeného periodika, kterým je v tomto případě Roš Chodeš, pokud teda do srovnávací linie zapojíme Maskil a provedené rozhovory, vzešlé výsledky článků Roš Chodeš pak korespondují se souvislostí s náboženskostí u lidských jedinců.

V celkovém závěru, pokud spojíme dohromady analýzu rozhovorů a analýzu článků periodik, tak nám zde vyvstane premisa, že čím je židovská víra v náboženském myšlení vyšší, tím jsou vzájemné vztahy s muslimy posunuty na rovinu jakési tolerance v rámci toho, že taktéž patří pod určité náboženství, ale zcela zde mizí potřeba s nimi nějakým způsobem konverzovat, kooperovat a to přesně vystihuje rovněž zaujetí postoje periodika Roš Chodeš a vzešlých výsledků z rozhovorů. Čím více je Žid a periodikum ortodoxněji zaměřené, tím se více vymezuje obecně vůči islámu, kdy sice toto náboženství toleruje a přijímá jeho přítomnost, nicméně s ním nechce mít co doničení, ani se nechce s ním jakýmkoliv způsobem mísit, byť jen na poli například nějakých společných nábožensky zaměřených projektů – my jsme Židé, my máme svou svébytnost judaismu a tím se to popravdě utíná.

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

Literatura

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona. Český ekumenický překlad. 13. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2007. 1387 s. ISBN 978-80-85810-55-4.

ELIAS, Jamal J. *Islam*. 1.vyd. London: Routledge, 1999. 128 str. ISBN 0-203-54637-7.

HEMAYA, Ahmad M. *Islám: hluboké nahlédnutí*. 1 vyd. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2012. 363 str. ISBN 978-80-904373-2-6.

KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, 1993. 296 str. ISBN 80-7021-125-3.

MAURER, Andreas. *Průručka pro komunikaci s muslimy*. 1. vyd. Praha: Křesťanský život, 2015. 216 str. ISBN 978-80-7112-178-7.

NEUSNER, Jacob, AVERY-PECK, Alan J. *The Blackwell Companion to Judaism*. 2. vyd. New Jersey: Blackwell Publishing, 2003. 553 str. ISBN 1-57718-058-5.

NEVRKLOVÁ, Lucie. *Otázka židovské identity v současném českém judaismu*. Brno, 2007. 50 str. Bakalářská práce na Filosofické fakultě Masarykovy univerzity na Katedře religionistiky. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Dalibor Papoušek.

NEWMAN, Jaakov, SIVAN, Gavriel. *Judaismus od A do Z*. Praha: Sefer, 2009. 285 str. ISBN 80-900895-3-4.

PAVLINCOVÁ, Helena, HORYNA, Břetislav a kol. *Judaismus, křesťanství, islám*. 2. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003. 661 str. ISBN 80-7182-165-9.

SHAHAK, Israel. *Historie a náboženství Židů: Tíha tří tisíc let předsudků, pokrytectví a náboženské nesnášenlivosti*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 2005. 148 str. ISBN 80-7220-224-3.

SILVERMAN, David. *Ako robíť kvalitatívny výskum*. 1. vyd. Bratislava: Ikar, 2005. 327 str. ISBN 80-551-0904-4.

ŠVARŤÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 377 str. ISBN 978-80-7367-313-0.

VESELÁ, Jana. *KAŠRUT a ŠCHITA: Zásady židovské kuchyně a rituální porážky*. Praha, 2012. 52 s. Bakalářská práce na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy na Ústavu židovských studií. Vedoucí bakalářské práce doc. PhDr. Bedřich Nosek, CSc.

WIESHAIDER, Wolfgang. *Židovské a státní právo v kontextu*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 104 str. ISBN 978-80244-3813-9.

Internetové zdroje

FŽO - Činnost. [online]. [cit. 2015-11-05]. <<https://www.fzo.cz/o-nas/cinnost/>>

Statut – Federace židovských obcí v České republice. Článek 2. Židovské obce. [online]. 6. 6. 2013 [cit. 2015-11-05]. <<http://www.fzo.cz/wp-content/uploads/Statut-F%C5%BDO-6.6.2013.pdf>>

Statut Ústředí muslimských obcí. Článek 2. Členství, práva a povinnosti členů. [online]. [cit. 2016-03-05]. <<http://www.umocr.cz/stanovyumo.pdf>>

Rozhovory

TT, rozhovor uskutečněný 18. 5. 2015 přes Skype

AD, rozhovor uskutečněný 5. 6. 2015 přes Skype

Třetí respondent, muž, rozhovor uskutečněný 21. 2. 2016

Čtvrtý respondent, muž, rozhovor uskutečněný 23. 3. 2016

8 PŘÍLOHY

„A“

Roš Chodeš listopad 2006/ročník 68 (ž. r. 5767)⁸²

Zprávy ze světa: Muzeum tolerance v Jeruzalémě

Krátký report o vývoji stavby Muzea tolerance ve Svatém městě v Izraeli, jehož počáteční myšlenkou byla podpora vzájemného soužití Židů, křesťanů a muslimů. Na místě výstavby muzea bylo ale při započetí výstavby zjištěno, že místo do roku 1948 sloužilo jako plnohodnotný muslimský hřbitov, v půdě se tak nacházejí zbytky ostatků muslimských těl. Středisko Simona Wisenthala, které stavbu iniciovalo, navrholo, aby se hrobky a ostatky v půdě přesunuly jinam, a na místě byl tak vytvořen památník připomínající bývalý hřbitov s některými restaurovanými náhrobky, které by na místě parcely mohly zůstat. Tuto skutečnost ovšem odmítla společnost Al-Aksá a Izraelské islámské hnutí a podaly hromadnou společnou žalobu. Stavba tímto byla pozastavena se snahou docílit nějakého kompromisu obou stran zúčastněných.

Roš Chodeš březen 2007/ročník 69 (ž. r. 5767)⁸³

Zprávy ze světa: Pohřeb v Jeruzalémě

Pohřeb mladého francouzského Žida Ilana Chalimiho za přítomnosti pár stovek Izraelců, kteří byli francouzského původu a rovněž i představitelů francouzského Židovstva. Pohřeb v Jeruzalémě a ne v Paříži, byl uskutečněn na základě přání rodiny za pomoci židovských organizací. V únoru byl mladý muž podle zpráv unesen a umučen zločineckým pařížským gangem muslimů.

---

⁸² *Roš Chodeš*. [online]. [cit. 2015-12-28]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2006-11.pdf>> s. 24.

⁸³ *Roš Chodeš*. [online]. [cit. 2015-12-28]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2007-03.pdf>> s. 24.

Zprávy ze světa: Mickey Mouse je mučedník

Kratičká zpráva o vysílání dětské kreslené pohádky na dětské televizní stanici, kterou prý spravuje samotný Hammás. Hrdinou pohádky je něco jako obří Mickey Mouse pojmenovaný jako Farfur, rozdíl je především v tom, že je cíleně zasazen a spojen s muslimskou vírou. Farfur horlil proti Židům a Židé horlí proti Farfurovi. V posledním díle této dětské animované série se dozvídáme, že Farfur obdržel dokumenty a klíče od rodinných pozemků od svého dědečka, tuto skutečnost se ovšem dozvídá i Izraelec, který je ztvárněn jako muž s černými brýlemi sedící před izraelskou vlajkou, a chce od něj tyto položky za každou cenu získat. Farfur to jako „správný hrdina“ odmítá a staví se proti Izraelci s odvahou. Díl avšak končí tragicky pro Farfura, který je nepřitelem doslova ubit. „Náš milovaný kamarád Farfur se stal mučedníkem, když bránil svou zem. Zabili ho zločinci a vrazi, vrazi nevinných dětí...“

Zde je velmi důležité si povšimnout, jak se využívá dětských kanálů a pořadů určených přímo pro děti, k určité vlastní politizaci náboženství a vztahů, ve kterých jako nepřítel a hrozba vychází vždy ta druhá strana, jež není „primárním objektem“. Na dětské diváky to působí velmi přímočaře a jednoznačně, a bohužel to v nich buduje jasný, určitý, nekompromisní názor vnucený tímto systémem. Navíc, ať už jsou vztahy mezi oběma stranami jakékoliv, vždy se jedná o společný, kolektivní výsledek, nikoliv o vinu pouze jedné ze zúčastněných, což na daném pořadu je zcela tak naopak a bohužel to v člověku vytváří stále hlubší stereotypy při vnímání, ať už muslimské, či židovské části. Navíc se zde rovněž ledabyly pracuje i s pojmy Izraelec a Žid, kdy vlastně v pohádce berou každého Izraelce jako Žida a každého Žida jako Izraelce, což tomuto schématu ne vždy správně odpovídá.

---

⁸⁴ *Roš Chodeš*. [online]. [cit. 2015-12-28]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2008-05.pdf>> s. 24.

Roš Chodeš září 2008/ročník 70 (ž. r. 5768/69)⁸⁵

Zprávy ze světa: Vydavatel před soudem

Muslimský vydavatel Salah Uddin Choudhury byl postaven před bangladéšský soud⁸⁶. Bylo vzneseno jeho obvinění na základě propagování vztahů s Izraelem. Choudhury je rovněž i spisovatelem a novinářem, ve svých knihách a člancích se zabývá také nebezpečím džihádu, kritikou muslimských zemí pro jejich protiizraelské a antisemitistické postoje. Mimo to je zakladatelem i pobočky Mezinárodního fóra pro mírovou literaturu a kulturu, jejímž sídlem je Izrael. Za obvinění ze zrady a špionáže byl již zatčen v roce 2003.

Roš Chodeš leden 2009/ročník 71 (ž. r. 5769)⁸⁷

***Etika, právo a hip hop* (autor: Petr Mandl)**

V rámci několika židovských přednášek například na témata etická a právnícká, kde vystoupili různí pozvání hosté, byl uskutečněn taktéž workshop v jičínské synagoze, v rámci kterého proběhlo i koncertní vystoupení židovsko-muslimského hiphoperského dua *Lines of Faith*, Žid Daniel Silverstein a muslim Mohamed Jahíja. I přes odlišnou víru, odlišný původ a počáteční obavy, byli tito umělci přijati posluchači a návštěvníky velice kladně a vytvořili v synagoze výjimečnou atmosféru. Dokonce to pro jednoho z nich, tedy muslima Mohameda Jahíjiho, bylo zcela poprvé, kdy společně se svým kolegou vystupoval v židovské synagoze před tolika zraky mladých Židů.

---

⁸⁵ *Roš Chodeš*. [online]. [cit. 2015-12-28]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2008-09.pdf>> s. 24.

⁸⁶ Bangladéš patří mezi ty státy, které neuznávají stát Izrael jako samostatný, autonomní stát a neuznávají tudíž jeho existenci. Pro bangladéšské obyvatelstvo z toho plyne zákaz cestování do Izraele, které je pod hrozbou až trestu smrti.

⁸⁷ *Roš Chodeš*. [online]. [cit. 2015-12-29]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2009-01.pdf>> s. 17; s. 24.

Zprávy ze světa: Židé a muslimové protestují

Zhruba sto Židů a muslimů uspořádalo vzájemnou protestní akci a protestní průvod, který se konal v pařížských ulicích na základě předcházejících událostí, ve kterých neonacisté „zaútočili“ na muslimské a židovské náhrobky. Došlo k znesvěcení přes pěti set muslimských náhrobků a asi dvaceti židovských hrobů na francouzském národním vojenském hřbitově (muslimská sekce), jež se nachází poblíž Arrasu. Neonacisty byly posprejovány hroby urážejícími nápisy proroka Muhammada a rovněž i francouzského ministra spravedlnosti, jehož původ je ze severní Afriky a k tomu ještě přidali poničení židovských náhrobků. Celá tato protestní akce, neboť k těmto vandalistickým útokům nedošlo poprvé, byla pod patronátem Společnosti židovsko-muslimského přátelství. Vandalismus byl odsouzen rovněž oběma představiteli komunit a politickými zástupci, včetně tehdejšího prezidenta Sarkózyho.

Roš Chodeš březen 2009/ ročník 71 (ž. r. 5769)⁸⁸

Výzvy, zprávy, inzerce: SŽOV

Sdružení židovských odbojářů a vojáků oznamuje setkání svých členů v Židovské radnici, kdy na programu společného setkání bude mimo jiná témata i srovnání přednáška o judaismu a současném islámu.

Roš Chodeš květen 2009/ ročník 71 (ž. r. 5769)⁸⁹

Webová stránka proti antisemitismu

Hromadný projekt, který iniciovali přední evropské a muslimské osobnosti, ve snaze vytvořit zcela novou webovou stránku zaměřujících se na holocaust⁹⁰ a vyvrátit tak zvyšující se vlny pro jeho zavrhování. Mimo historii holocaustu, je na webu možnost se seznámit s židovskou historií, židovskou kulturou, judaismem obecně včetně jeho tradičního života, ale rovněž se zde probírají i muslimsko-židovské vztahy.

---

⁸⁸ Roš Chodeš. [online]. [cit. 2016-01-02]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2009-03.pdf>> s. 22.

⁸⁹ Roš Chodeš. [online]. [cit. 2016-01-02]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2009-05.pdf>> s. 24.

⁹⁰ Webová adresa projektu: www.projetaladin.org

Roš Chodeš srpen 2009/ročník 71/ (ž. r. 5769)⁹¹

Zprávy ze světa: Soud s vrahy v Paříži

Po dvou letech byl vyřčen rozsudek nad skupinkou lidí z muslimského gangu pojmenovaného jako „Barbaři“. Soud se konal v Paříži s 27 muslimy (byly zde zapojeny i ženy), kteří provedli únos třiačtyřicetiletého Žida Hana Halimiho. Po únosu byl židovský mladík mučen a následně zavražděn. „Vrah Halimiho a vůdce „Barbarů“ Júsuf Fofana (zvaný též Ossama či Mohamed) byl odsouzen k doživotnímu vězení, dvacet čtyři jeho kompliců dostalo tresty od 6 měsíců po 18 let vězení, dva byli propuštěni.“ Tato brutální vražda samozřejmě nezůstala bez povšimnutí okolí, nejvíce se to dotklo zajisté francouzského židovského společenství ve Francii, které je taktéž jako to muslimské, největší v západní Evropě. Požadují zvýšenou nutnost vyrazit do diplomatického boje proti stále více vzrůstajícím znepokojivým protiizraelským, protizidovským a obecně antisemitistickým náladám a vlnám, jejichž zárodky vznikají především na francouzských chudinských předměstích, kde je největší míra koncentrace muslimů.

Roš Chodeš prosinec 2009/ročník 71 (ž. r. 5770)⁹²

Zprávy ze světa: Kampaň proti Anně Frankové

Al Manar je libanonská televizní stanice, jejímž vlastníkem je militantní a rovněž teroristická libanonská organizace Hizballáh, vyrazila do společnosti s kampaní, ve které se negativisticky staví k šíření knihy Deník Anny Frankové, jež byla díky jednomu projektu Aladdin [viz Roš Chodeš květen 2009/ ročník 71 (ž. r. 5679), článek *Webová stránka proti antisemitismu*] přeložena do arabského jazyka, aby tak bylo stále více rozšiřováno povědomí o hrůzných činech prováděných během holocaustu. Důvodem, proč tato kampaň byla vůbec rozpoutána, bylo především to, že překlad a šíření této knihy z dob holocaustu má prý vést k normalizacím vztahů s úhlavním nepřítelem.

---

⁹¹ Roš Chodeš. [online]. [cit. 2016-01-02]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2009-08.pdf>> s. 24.

⁹² Roš Chodeš. [online]. [cit. 2016-01-05]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2009-12.pdf>> s. 24.

Roš Chodeš duben 2010/ročník 72 (ž. r. 5670)⁹³

Zprávy ze světa: Homer ve svaté zemi

Na jednu stranu pro mě jako fanouška Simpsonových je tento krátký report velice zábavný, neboť to беру z úplně jiného hlediska, ovšem jak zde píšou, že Židé, křesťané i muslimové se určitě shodnou, že tento díl⁹⁴ americké rodinky v nich vzbudí jistou pobouřenost. Jedná se především o to, že náboženská praxe především Židů a muslimů je zde brána typicky simpsonovským ironickým a sarkastických způsobem. Vrcholem pak je, že „Homer propadne mesiášskému syndromu a rozhodne se usmířit náboženské rozpory na základě toho, že „všichni jedí kuřata“.“

Roš Chodeš prosinec 2010/ročník 72 (ž. r. 5771)⁹⁵

Zprávy ze světa: Co se učí ve víkendových školách

Znepokojení nad výukovými osnovami ve výuce víkendových islámských školách, které jsou provozovány ve Velké Británii. Muslimské děti se zde dovídají o tom, že sionismus a sionisté mají za cíl ovládnout svět, kromě toho je zde kladen i důraz na to, že sodomie je potřeba trestat smrtí, a jakým způsobem by se lidem měli usekávat ruce. Výuka je postavena na základech saúdskoarabského systému, ovšem ministerstvo školství britského království teprve až nyní hledá nějaké způsoby a prostředky, jak by mohlo nad výukou dozorovat.

---

⁹³ Roš Chodeš. [online]. [cit. 2016-01-10]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2010-04.pdf>> s. 24.

⁹⁴ Série 21, epizoda 16: *Největší Homer všech dob*.

⁹⁵ Roš Chodeš. [online]. [cit. 2016-01-10]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2010-12.pdf>> s. 24.

Roš Chodeš březen 2011/ročník 73 (ž. r. 5771)⁹⁶

Zprávy ze světa: Židé v Tunisu

V únoru roku 2011 se shromáždilo několik desítek muslimských obyvatel před hlavní synagogou v tuniské metropoli. Důvod shromáždění měl jasný protižidovský cíl, neboť zde muslimové vykřikovali antisemitistická hesla. Na základě těchto událostí, které vyústily rovněž protižidovskými demonstracemi a nepokoji, pak bylo svoláno setkání se šéfem tuniské židovské komunity a tuniským premiérem Muhammadem Ghannušim pro projednání případných dalších otázek bezpečnosti. V Tunisku v té době žije zhruba 1 500 Židů, největší koncentrace je na ostrově Džerba.

Roš Chodeš srpen 2011/ročník 73 (ž. r. 5771)⁹⁷

Zprávy ze světa: Zákon na obranu obřízky

Snahou místních vlád ve Spojených státech amerických je pokusit se prosadit zákon na zákaz obřízky. Například byl pokus hlasovat o návrhu zákazu obřízky mužů mladších osmnácti let, což je v úplném rozporu s náboženským obřezáváním u Židů a muslimů, kteří s tímto stanoviskem návrhu nesouhlasí. Vlivem těchto vznikajících vládních plánů vyšli do opozičního boje dva kalifornští právníci, jejichž cílem je vypracovat takový návrh, který by právě místním vládám zakázal zlegalizovat zákaz obřízky.

Tento návrh, aby byla zakázaná, popřípadě omezena obřízka, je už zajímavý z toho důvodu, že v USA je poměrně obrovská základna obyvatel vyznávající židovské náboženství a jeho tradice, což jde tedy zcela proti těmto skutečnostem. Opět se zde setkáváme se střetem určitých náboženských praktik a právním systémem určitého státu, ve kterém je to shledáno najednou ve stavu rozporu, i když to doposud bylo ve fungující rovnováze (viz též články taktéž v Roš Chodeš o legalizaci a ilegalizaci rituální porážky).

---

⁹⁶ *Roš Chodeš*. [online]. [cit. 2016-01-10]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2011-03.pdf>> s. 24.

⁹⁷ *Roš Chodeš*. [online]. [cit. 2016-01-10]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2011-08.pdf>> s. 24.

Kulturní pořady: Vzdělávací a kulturní centrum Židovského muzea v Praze

Nabízená přednáška Jana Neubauera na téma Tunisko: brána do světa islámu, ve které se společně s posluchači podívá do důležitých a posvátných míst muslimských věřících.

Zprávy ze světa: Turečtí židé jsou v klidu

Většina sefardských Židů tvoří asi 23 tisícovou židovskou tureckou komunitu, jejichž hlavní centrum je především v Istanbulu. Vlivem zhoršujících se vztahů mezi Izraelem a Tureckem, ovšem právě vůbec nepocítují nějaké pocity hrozeb, které by z nepříznivých vztahů obou států mohly vyvstanout na povrch a ohrozit nějakým způsobem jejich civilní životy, tak jak tomu bývá v jiných státech, kdy se neblahé kroky politiky projeví i dost často do náboženských sfér. I přes místní klidné stádium jsou přeci jenom vytvořena určitá bezpečnostní opatření, která zabraňují vzniku případných teroristických útoků zejména tureckých muslimů. Negativistický postoj tehdejšího tureckého premiéra Erdogana je mířen na Izrael, nikoliv na židovstvo, a už vůbec ne na domácí turecké Židy. Odpověď židovského mladíka na to, proč by neodešel do Izraele, nebo do USA byla následující: „Tady jsem se narodil, tady to mám nejraději. Většina mých přátel jsou muslimové, a proč bych si měl být míň podobný s tureckým muslimem než třeba s francouzským či jiným Židem jen proto, že to je Žid?“

Je pravdou, že mnoho protižidovských nálad a výbojů proti nim samotných ani není tak z popudu, že daní lidé jsou Židy, ale spíše jsou automaticky spojování s Izraelem, na stereotypním předpokladu, že všichni Židé náleží Izraeli a ne jinak. Tudiž názory proti Izraeli, ač se to týká například politiky, zasahují i do židovského života, které svým způsobem s tímto nemají absolutně vůbec co dočinění, ale jsou tam bohužel samočinně rovněž zahrnuty. Pokud se takovéto útoky v „diaspoře“ odehrávají, Izrael

---

⁹⁸ Roš Chodeš. [online]. [cit. 2016-01-10]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2011-10.pdf>> s. 21; s. 24.

okamžitě zaujímá stanovisko, že všichni Židé mohou z dané země okamžitě odjet do Izraele a ta jim poskytne veškerou ochranu a další věci na svém území. Každopádně je logické, že i když se mohou tito Židé určitým způsobem s Izraelem ztotožňovat, cítí se být doma tam, kde se právě nacházejí, neboť zde mají své rodiště, rodiny, práci, přátele a schovávat se pod každým útokem do Izraele, není pro ně ani pro celkový obraz ne moc žádoucí.

Roš Chodeš leden 2012/ročník 74 (ž. r. 5772)⁹⁹

***Kázání v brněnské mešitě: Je to islám?* (autor: Pavel Fried)**

Report předsedy Židovské obce v Brně Pavla Frieda, který se zúčastnil panelové diskuze na téma „*Další mešita v Brně, ano či ne*“ konané ve staré brněnské radnici. Pan Fried zde vystoupil s proslovem, že „důležitým momentem v úsilí proti islamofobii, by bylo veřejné odsouzení islámského terorismu českou islámskou veřejností, jako něčeho, co do islámu nepatří“. Na tento projev se mu bohužel dostalo negativních reakcí přímo od muslimského kazatele (pan Větrovec), který víceméně s jeho kroky razantně nesouhlasil. Fried se podivuje a vyjadřuje starost nad aktuálním rozpolžením zdejší muslimské komunity, neboť ještě donedávna si obě strany zachovávaly vzájemný respekt a vzájemně se účastnili některých z akcí.

Roš Chodeš říjen 2012/ročník 74 (ž. r. 5773)¹⁰⁰

***Židé a muslimové společně (Konference v Paříži)* (autor: Tomáš Kraus)**

Již čtvrtá taková to konference se konala v Paříži, kde se sjelo několik desítek islámských duchovních a židovských rabínů. Kromě běžných témat jako byly různé útoky, konflikty, byly rovněž i představeny společné muslimsko-židovské projekty mající za cíl zlepšit vzájemné vztahy společnými setkáváním a poznáváním. Byly zde řešeny i kauzy zákazů rituálních porážek a obřizek, vůči čemuž se chtějí postavit společnými silami. Konečným výsledkem se stalo většinově shodné stanovisko –

---

⁹⁹ *Roš Chodeš*. [online]. [cit. 2016-01-10]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2012-01.pdf>> s. 3.

¹⁰⁰ *Roš Chodeš*. [online]. [cit. 2016-01-10]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2012-10.pdf>> s. 3, 15.

„konflikty současného světa nemohou mít základ v náboženství. V mnohém je islám judaismu dokonce bližší než křesťanství, a na to se zapomíná. Jde tedy jen o politiku, a to na všech možných úrovních.“

Roš Chodeš listopad 2012/ročník 74 (ž. r. 5773)¹⁰¹

Zprávy ze světa: Na podporu Židů v Malmö

Zpráva, která opět referuje o útocích na židovskou obec v říjnu 2012 v podobě vhozené výbušniny tentokrát ve švédském Malmö. Několik set místních obyvatel, včetně starosty města, rovněž vyrazilo do ulic projevit nesouhlas s těmito provedenými útoky a vyjádřit tak podporu zdejšímu židovskému obyvatelstvu. I přes oporu ovšem „starosta Reepalu nicméně vyzval představitele komunity, aby odmítli sionismus, a tím zamezili dalším problémům“. Ministr integrace Erik Ullenhag tak na základě tohoto útoku posléze oznámil, že uvolní z vládního rozpočtu 76 tisíc dolarů, které věnuje švédskému výboru proti antisemitismu, aby tyto peníze ihned směřovaly do škol v Malmö. Cílem totiž je vytvořit program, který by se pokusil řešit a zlepšit dosavadní situaci vztahů mezi židovským a muslimským obyvatelstvem.

Roš Chodeš leden 2013/ročník 75 (ž. r. 5773)¹⁰²

Zprávy ze světa: Zákaz rituální porážky v Polsku

Ústavní soud v Polsku rozhodl o nelegálnosti vládního nařízení, v němž byl vyřčen zákaz provádět rituální porážky zvířat, jak u muslimského, tak u židovského obyvatelstva, neboť výnos vlády byl v opozici s legislativou o ochraně práv zvířat. Nyní již polské ministerstvo zemědělství udělilo licenci o oprávněném provozování činnosti sedmnácti rituálním jatčím, ze kterých pak buď halal, anebo košer maso putuje do muslimských zemí a do Izraele.

Rituální porážka představuje pro širokou veřejnost a především pro ochránce zvířat a různé organizace poměrně ožehavé téma. Ještě více než košerování a židovský

---

¹⁰¹ *Roš Chodeš*. [online]. [cit. 2016-01-25]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2012-11.pdf>> s. 24.

¹⁰² *Roš Chodeš*. [online]. [cit. 2016-01-25]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2013-01.pdf>> s. 28.

způsob porážení zvířat, je hůře právě přijímaná muslimská porážka, která v různých zemích čelí poměrně značných tvrdých kritik, které volají po jejím okamžitém zákazu.

Roš Chodeš srpen 2013/ročník 75 (ž. r. 5773)¹⁰³

Zprávy ze světa: Zákaz šchity v Polsku

S tímto článkem už jsme se setkali již výše, ovšem nyní došel návrh zákazu ke svému vítěznému konci a rituální porážka na území Polska se tak stala zcela ilegální činností. „Stalo se to na základě polského zákona na ochranu zvířat, jenž příkazuje, aby zvířata byla před porážkou omráčena, což protirečí židovským i muslimským náboženským zákonům.“ Za zachování porážky pro muslimy a Židy se vydal do boje v podobě odvolání se k polskému Ústavnímu soudu rabín Schudrich.

Roš Chodeš březen 2014/ročník 76 (ž. r. 5774)¹⁰⁴

Zprávy ze světa: Polsko – Rok po zákazu

Rok od zákazu provádění rituálních porážek u muslimů a Židů si vybírá svou daň v podobě razantního poklesu ekonomiky v této sféře. Díky zákazu totiž Polsko ztratilo statut předního vývozce košer a halal masa, což se samozřejmě projevilo i v ohromných peněžních ztrátách a rovněž i lidé pracující v těchto podnicích přišli o své pracovní pozice. Nyní svítla opět naděje v podání polské ombudsmanky, která by ráda požadovala úpravu zákonů, jež by opětovně umožnily muslimům a Židům rituálně porážet.

Roš Chodeš srpen 2014/ročník 76 (ž. r. 5774)¹⁰⁵

Zprávy ze světa: Navrácení mešity

---

¹⁰³ *Roš Chodeš*. [online]. [cit. 2016-01-25]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2013-08.pdf>> s. 28.

¹⁰⁴ *Roš Chodeš*. [online]. [cit. 2016-01-25]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2014-03.pdf>> s. 28.

¹⁰⁵ *Roš Chodeš*. [online]. [cit. 2016-01-25]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2014-08.pdf>> s. 28.

Igor Kolomojski, guvernér města Dnepropetrovsk na Ukrajině, taktéž židovský oligarcha přislíbil ve své politice, že místní muslimské komunitě, jež čítá až na 80 tisíc muslimů, vrátí zpět bývalou mešitu, kterou SSSR zkonfiskovalo a posléze budova byla použita jako škola pro špičkové sportovce. Nyní by tedy mělo dojít k plnému navrácení muslimské komunitě.

Roš Chodeš listopad 2014/ročník 76 (ž. r. 5775)¹⁰⁶

Besa znamená slib: Téměř neznámá záchrana Židů v Albánii (autor: *Helena Kanyar Berger*)

Článek pojednávající o záchraně albánských židovských obyvatel a židovských uprchlíků před nacistickým režimem v podobě putovní výstavy fotografií amerického fotografa Normana H. Gershmana, kdy hlavní klíčovou roli v záchraně sehrálo právě zdejší muslimské obyvatelstvo. Cílová otázka, kterou si fotograf kladl, byla ta, proč muslimové vlastně tehdy Židům pomáhali, proč je ukrývali před nacisty, představovali je jako své příbuzné, půjčovali jim své tradiční šaty a podobně. Tyto záchranné akce dělali rovněž i ostatní albánští obyvatelé, ale autora těchto fotografií zajímalo ono muslimské stanovisko. Tím mu bylo právě odpovídáné slovo „besa“, které je „je součástí albánského zvykového práva *kanun* a zahrnuje morální závazky, jako jsou čest rodiny, čestné slovo a jeho dodržení, pomoc v nouzi, poskytnutí ochrany a zodpovědnost za ochraňované“, na základě tohoto tedy muslimové Židy zachraňovali i na úkor ztráty svého vlastní bezpečí.

Viz také Maskil [Maskil č. 1/ročník 11 (ž. r. 5772, článek: *Židovská Videaň – „Besa – jak albánští muslimové zachránily Židy“*].

---

¹⁰⁶ *Roš Chodeš*. [online]. [cit. 2016-01-25]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2014-11.pdf>> s. 12.

Roš Chodeš leden 2015/ročník 77 (ž. r. 5775)¹⁰⁷

Zprávy ze světa: Legalizace rituální porážky

V sousedním Polsku byl navržen zákon (v roce 2014), ve kterém se zakazuje vykonávání rituální porážky v zemi. Avšak na základě rozhodnutí polského Ústavního soudu bylo toto schválené nařízení označeno za zcela scestné, protiústavní a navíc by se jednalo o porušení lidských práv právě židů a muslimů a podle soudu „poškozuje jejich náboženský, společenský a ekonomický život v Polsku“. Rituální porážení zvířat těchto obou náboženských skupin sloužilo před zákazem jej vykonávat nejen pro místní obyvatelstvo, ale poražené maso sloužilo především jako zahraniční vývoz. Znovupřijetí zákona, že nábožensky iniciovaná porážka bude opět legálně uznána, pak stojí na rozhodnutí polského parlamentu.

Roš Chodeš květen 2015/ročník 77 (ž. r. 5775)¹⁰⁸

Kulturní pořady: Židovská obec v Praze

V rámci akce *Káva o čtvrté* bude opět jeden den věnovaný přednášce Jana Neubauera, jejímž hlavním tématem budou základní pojmy a témata v islámu v rámci programu *Islám od A do Z*. Probíranými frakcemi bude rovněž islámský rozkol mezi šíity a sunnity, islámské větvení skupin včetně jejich náboženských praktik, a rovněž i o politizovaném islámu jako je Islámský stát, nebo džihádisté.

Na tutéž přednášku je otisknutá pozvánka i v Maskilu [Maskil č. 8/ročník 14 (ž. r. 5775)].

---

¹⁰⁷ *Roš Chodeš*. [online]. [cit. 2016-02-15]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2015-01.pdf>> s. 28.

¹⁰⁸ *Roš Chodeš*. [online]. [cit. 2016-02-15]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2015-05.pdf>> s. 25.

Roš Chodeš listopad 2015/ročník 77 (ž. r. 5776)¹⁰⁹

Být židem ve střední Evropě: Čtvrtá konference Pražského centra židovských studií

Velice krátká zmínka o přednášce magistra Zbyňka Taranta, který informoval posluchače o muslimské komunitě na území České republiky. Podle jeho odhadů, které nelze s určitostí přesně uvést, se pohybuje nynější počet členů muslimských komunit od 1 900 po 13 – 19 tisíc. Hlavní skladbou jsou zde především muslimové z arabských zemí, Bosny a Hercegoviny, bývalých sovětských států a z Palestiny. Bohužel zde byly i zmíněny protižidovské příspěvky, které muslimská komunita na našem území vysílá na veřejnost, zejména na internetových stránkách muslimských komunit v ČR.

Roš Chodeš prosinec 2015/ročník 77 (ž. r. 5776)¹¹⁰

Zprávy ze světa: Chanuka v Marseille

Reakce na pařížské útoky vedené přívrženci Islámského státu, kteří v jihofrancouzském městě Marseille smrtelně pobodali muslimskou ženu a židovského učitele. Místní skupina chabadnických Židů chtějí jako pietu rozsvítit na chanukovém svícnu. Představitel chabadníků rabi Emmanuel Taubenblatt tedy prohlásil, že „není třeba věšet hlavu, že světlo je symbolem vítězství“. Podle chabadnických Židů nejsou útoky projevem určité nenávisti a považují je za ojediněle provedené a rovněž se domnívají, že vztahy mezi Židy a Araby, respektive mezi Židy a muslimy v Marseille jsou příznivé a dobré.

---

¹⁰⁹ *Roš Chodeš*. [online]. [cit. 2016-02-15]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2015-11.pdf>> s. 9.

¹¹⁰ *Roš Chodeš*. [online]. [cit. 2016-02-15]. <<https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2015-12.pdf>> s. 24.

„B“

Maskil č. 2/ročník 1 (ž. r. 5762)¹¹¹

***Bin Ladin a pražské synagogy* (autor: *Jakub Šváb*)**

Autor Jakub Šváb podává krátké zamyšlení a mírnou kritiku nad dosavadním náboženským životem židovské komunity v Praze při navštěvování Staronové synagogy¹¹² v období židovských svátků, ceremonií a podobně. Nabádání k tomu, aby synagogy byly navštěvovány z těchto důvodů stále větším počtem věřících, nikoliv pouze zástupem turistů a zahraničních Židů (většinou především z Izraele), kteří tak konají po většinou pouze jednorázově v rámci daného zájezdu, a aby taktéž samotná komunita zamezovala vnitřním sporům, které mohou vést až k jejímu rozpuštění. Pouze nyní na oslavu Roš Hašany¹¹³ ukázala komunita v synagoze určité sepletí a zvýšenou prezenci, což autor textu přiřazuje nedávným teroristickým útokům v USA (září 2001), které měli na starosti přímo islámští teroristé. "Chceme-li udržet kontinuální existenci Staronové synagogy a v širším smyslu celé židovské komunity v Praze, musíme se všemi silami snažit o to, aby situace z Roš Hašana nezůstala jen dočasným vzepětím, způsobeným krizí někde úplně jinde, za které navíc vděčíme islámským teroristům“.

Autor tedy i posléze pak ještě v článku svým způsobem kritizuje to, že Židé chodí ve větší míře a ve větším počtu na modlitby do synagog tehdy, když jsou ohrožováni, i když ne přímo cíleně, z vnějšího světa a tuto skutečnost podsouvá právě na základě ohrožování skrze výboje islámských příslušníků, především jejich teroristických útoků.

---

¹¹¹ *Maskil*. [online]. [cit. 2016-01-29]. <<http://www.maskil.cz/5762-1-12/2/index.htm>>

¹¹² Staronová synagoga v Praze je stále nábožensky funkční synagogou.

¹¹³ Roš Hašana je svátek na oslavu nového židovského roku. Nový židovský rok začíná prvním dnem měsíce tišri, což odpovídá období přelomu září-říjen.

Maskil č. 10/ročník 1 (ž. r. 5762)¹¹⁴

O vlivu arabské hudby na židovské hudební tradice (autor: Stefan Sablic)

Zahraniční článek autora Stefana Sablice seznamuje s vlivy, kterými byla značně ovlivněna židovská hudební tradice a jedná se především o arabské vlivy. Židovské hudební tradice mají totiž svůj původ právě v době utváření islámského světa a své určité podobě tak vděčí islámské kultuře. Popisuje zde, jak islámští hudebníci vytvořily tehdy dosud neznámé teorie a systém v hudbě, kterému se dnes říká stupnice¹¹⁵ a tuto stupnici posléze přejali i židovští skladatelé dokonce i do synagogálních bohoslužeb. Za významného islámského hudebníka, který měl vliv na východní židovskou hudbu, považuje Muhamada Abdula Wahaba a zmiňuje o něm, jak „je pozoruhodné, kolik z jeho melodií a písní dnes Židé používají jako pijutim nebo v liturgii pro kadiš, nakdiša, keter a další modlitby.“ Dále se pak věnuje i význačným arabským nástrojům, které se v židovské hudbě rovněž s nadšením používají i v současnosti a významným hudebníkům. Autor pak i vykládá, že v několika izraelských orchestrech a skupinách, věnujících se právě oné východní hudbě, hrají společně dohromady Židé i Arabové.

Islámsko-židovské vzájemné působení a vlivy z tohoto vzešlé nelze absolutně vůbec přehlédnout a vůbec je nelze ani nikterak zavrhnout. Jejich mísení a odraz je značně patrný v obou kulturách, neboť díky jejich vzájemné poloze a stykům docházelo přirozeným způsobem k jejich ovlivňování.

---

¹¹⁴ *Maskil*. [online]. [cit. 2016-02-05]. <<http://www.maskil.cz/5762-1-12/10/index.htm>>

¹¹⁵ V arabštině takzvaný maquam, což lze přeložit jako místo, úroveň duchovního vývoje.

Maskil č. 2/ročník 2 (ž. r. 5763)¹¹⁶

My a Arabové (autor: Sylvie Witmannová)

Sylvie Witmannová povídá o svých zkušenostech s interakcí s muslimy a o prvotním strachu přiznat svou židovskou víru, neboť strach z konfrontace i přes všechna vlastní vyvrácení stále v ní přesto přetrvával.

Po přestěhování do nového bytu se stali jejich sousedy křesťanští Syřané, i přesto měli strach, že je pro židovskou víru (přítomnost mezuzy na futrech dveří, chanukový svícen za okny) okamžitě zaškatulkují pod hlavičku nepřátel, nestalo se tak, naopak byli okamžitě pozváni na kávu. Přes počáteční obavy při návštěvě Egypta, kdy automaticky jde židovství jedince pro „snadnější pohyb“ zcela stranou, byly i tak muslimem „odhalení“ a upřímně, srdečně přivítání a posléze následovalo i společné „povídání o politice, Mojžíšovi, Ježíšovi a Mohamedovi“. Na cestách po Džerbě (Tunisko) se setkaly s menšinovou židovskou komunitou (existence třinácti synagog), která žije vcelku harmonicky a pospolitě s většinovou arabskou populací. Vzájemně si přáli k probíhajícím svátkům jednotlivých náboženství a zajímavostí bylo, že dokonce „židovské ženy jsou poněkud více zahalenější, než místní Arabky“. Celý článek o všech prozatímních setkáních s muslimy ukončuje slovy: „jsou tak moc fajn, protože jsou lidé, pochopili jsme“.

Pokud se Židé pohybují, anebo přímo jedou do oblastí, kde je větší kumulace obyvatel vyznávajících muslimské náboženství, vždy se to neobejde bez jejich vnitřního strachu a obav, který je v nich vlivem různých událostí přesto stále, ač už třeba ve zmenšené míře, zakořeněn. Existují muslimové, kteří jsou hodní, ale zároveň i takoví, kteří jsou zlí, každopádně to nemění nic na faktu, že je to volba samotného člověka mít tyto charakterové vlastnosti a praktikování a vyznávání určité víry v tom nehraje primární roli, pouze tomu napomáhá. V daném člověku to pouze svým způsobem vzbuzuje oprávnění vlivem víry, že se takto může chovat, že vlastně svými postoji víru brání před „nežádoucími vlivy“. Každopádně, jak říká sama autorka článku, všechno záleží na lidech a na jejich chování a rozumu, jak se k problémům správně postavit

---

¹¹⁶ *Maskil*. [online]. [cit. 2016-02-05]. <<http://www.maskil.cz/14/index.htm>>

a jaké závěry z nich vyhodnocovat, neboť rozdílná víra přeci nemůže být stálou překážkou v interakcích.

Maskil č. 3/ročník 2 (ž. r. 5763)¹¹⁷

Odpověď na: My a Arabové (autor: Daniela a Josef Viktorjenkovi)

Komentář manželského páru na předchozí „zповěd“ Sylvie Wittmanové ohledně jejího pozitivního přístupu k muslimům. Absolutně a razantně s autorkou nesouhlasí a vyjadřují svůj rozpor na základě zkušeností setkání s muslimy, a to v evropsky mluvících zemích, zejména v Německu, kde jim bylo řečeno, že Židé budou stejně zahráni do moře a skončí tak jejich existence. Okamžitě si díky této zkušenosti vytvořili vzorec chování v podobě maximální ostražitosti – „s těmito lidmi se nestýkat, v žádném případě nepodporovat a ani turisticky nenavštěvovat“. Je poměrně smutné, že zde píšou i o tom, že pokud by měli vlastní potomky, budou jim vštěpovat, že muslimové jsou všichni špatní a pomýšlejí pouze na to, jak Židy odstranit z povrchu zemského, již od jejich útlého věku.

Tento přístup je dle mého názoru možné spatřit u většiny jedinců a mnohdy je to bohužel už na základě pouze jediné interakce s muslimem, která zrovna nedopadla v pozitivním duchu. Události v minulosti lidé i nadále aplikují na celou tuto společnost a jakkoliv pozměnit jejich pohled a názor je poměrně dost složité, místy až nereálné, takže posléze nechtějí mít s muslimy nic společného, ač by se jednalo o sebevíce slušného, hodného, rozumného člověka.

Maskil č. 8/ročník 6 (ž. r. 5767)¹¹⁸

První Arab mezi „spravedlivými“ (autor: Jehuda Lahav)

„Spravedlivý mezi národy“ (v hebrejštině *Chasid umot haolam*) je titul, jež lidem, kteří zachraňovali Židy v době nacismu, uděluje izraelský institut Jad Vašem. Kromě několika tisíců dalším lidem, byl udělen právě i šedesáti muslimům, převážně

---

¹¹⁷ *Maskil*. [online]. [cit. 2016-02-05]. <<http://www.maskil.cz/15/index.htm>>

¹¹⁸ *Maskil*. [online]. [cit. 2016-02-05]. <<http://www.maskil.cz/5767/8.pdf>> s. 10.

z Bosny a Albánie (viz o slibu Besa), kteří se na záchraně vlastními prostředky podíleli. Americký badatel dr. Sadoff podnikl i studium osudu Židů v severní Africe a jejich záchraně taktéž v nacistické éře a přišel s překvapivou zprávou, tuniský Arab Abdel Wahab ukrýval celkem dvacet čtyři Židů. Zajímavostí bylo, jak se muslimové a Arabové chovali ke konfiskovanému židovskému majetku. Všechny tyto nově objevené události jsou dalším milníkem v tomto daném období a je potřeba se jim nyní ve větší míře věnovat a odhalit tak další skutečnosti, jak vlastně Arabové a muslimové zachraňovali, i když „vlastně nemuseli“.

Dalším případem, kterým se v článku zabývají, je pak událost, kdy se prvním arabsko-muslimským poslancem za Stranu práce stal Raleb Madžallah, stalo se tak po 59 letech existence státu Izrael a je to považováno za historický krok určitě směrem dopředu. Pozoruhodným faktem zůstává ale ovšem to, že s tímto stanoviskem nesouhlasila židovská poslankyně z nacionalistické izraelské strany, která tento krok odsoudila prohlášením, že se jedná o „zradu sionismu“.

Maskil č. 10/ročník 4 (ž. r. 5765)¹¹⁹

Fotografie ze světa koránu (autor: *Milan Kalina*)

Celá jedná strana věnovaná představení výstavy, kterou je možné zhlédnout v pražské galerii Langhans, a to výstavy fotografií s názvem Nazar – fotografie z arabského světa. Celkem dvanáct fotografií různých národností se vydalo do těchto oblastí nafotit arabsko-muslimský svět tak, jak jsou s ním spjatí (šejkové, válečné konflikty, ženy atd.). Výstava je rozdělena do dvou částí, jedna je věnovaná fotografiím z pohledu západních očí, druhá část zase fotografiím z pohledu arabských očí. „Vývoj fotografie v celé oblasti sahající od Maroka na západ až po Omán na východ, od Sýrie na severu po Súdán na jihu byl ovlivněn starými islámskými zákazy zájmu o výtvarné umění. Ve většině arabských zemí se fotografie – jako svébytný umělecký obor – dodnes neuznává.“ Cílem výstavy je tedy nejenom přiblížení a odstranění bariér ve vnímání arabského světa širokou veřejností, ale rovněž i ukázka toho, že o tuto kulturu je jeven pozitivní zájem, což může být rovněž pozitivním přínosem v různých sférách přímo pro arabské oblasti.

---

¹¹⁹ *Maskil*. [online]. [cit. 2016-02-05]. <<http://www.maskil.cz/5765/10.pdf>> s. 11.

Maskil č. 1/ročník 11 (ž. r. 5772)¹²⁰

Židovská Vídeň – „Besa – jak albánští muslimové zachránily Židy“ (autor: Jana Tchabana-Löwbeer)

Zahájení výstavy ve vídeňském divadle Hamakon-Nestroyhof, která seznamuje návštěvníky se životy dvanácti muslimských Albánců, kteří i přes svou víru v období holocaustu zachraňovali Židy před nacistickou okupací. Díky nim a dalším albánským obyvatelům se podařilo zachránit téměř všechny místní Židy, ale rovněž i Židy „zahraniční“ na základě jejich nevydání a vystavení falešných pasů. „Do ledna 2010 udělil památník Jad Va-šem 69 Albáncům titul „Spravedlivý mezi národy“.“

Maskil č. 6/ročník 12 (ž. r. 5773)¹²¹

Kulturní program – březen 2013

Židovské muzeum v Praze zařazuje opět přednášku Jana Neubauera na téma Pouť do Mekky, která jak je známo, představuje jeden z pěti pilířů při vyznávání islámu a musí se jí povinně alespoň jednou za život každý muslim zúčastnit.

Maskil č. 5, 6/ročník 14 (ž. r. 5775)^{122,123}

Práva a postavení ženy z pohledu abrahámovských náboženství (autor: Jan Neubauer)

Poměrně rozsáhlá sonda, rozdělená do dvou částí, do nitra ženského života zejména v muslimském náboženství. Jan Neubauer zde odkrývá jednotlivé celky ženského života jako je žena a stvoření, polygamie, rozvod, incest a cizoložství, jaké postavení má žena před mužem, jak je to s bitím žen a jejich zahalováním a tak podobně.

---

¹²⁰ *Maskil*. [online]. [cit. 2016-02-05]. <<http://www.maskil.cz/5772/1.pdf>> s. 11.

¹²¹ *Maskil*. [online]. [cit. 2015-02-05]. <<http://www.maskil.cz/5773/6.pdf>> s. 18.

¹²² *Maskil*. [online]. [cit. 2016-02-05]. <<http://www.maskil.cz/5775/5.pdf>> s. 8-9, 13.

¹²³ *Maskil*. [online]. [cit. 2016-02-05]. <<http://www.maskil.cz/5775/6.pdf>> s. 4-7.

Zároveň jsou v Maskilu [Maskil č. 5/ročník 14 (ž. r. 5775)] i v krátkosti představeny základní zdroje islámu jako je korán, sunna, hadís a šaría, včetně jejich stručného seznámení s nimi.

Maskil č. 4/ročník 15 (ž. r. 5776)¹²⁴

Je suis Paris, je suis Beirut

Hlavní nádraží v Praze se jednoho listopadového dne přeměnilo na místo, na kterém se uctila památka obětem teroristických útoků ve Francii, Bejrútu, ale rovněž také i v Africe, Iráku. Sešli se zde zároveň křesťané, muslimové a Židé, aby společně vyslovili nesouhlas nad těmito hrůznými činy a soustrast všem pozůstalým. Sám představitel muslimské komunity v ČR vystoupil s proslovem, ve kterém vyjádřil a upozornil na to, že“vražda je podle Koránu jedním z největších hříchů a teroristé zaštiťující se islámem nejednají v souladu s tímto náboženstvím“. Za židovskou stranu vystoupila Sylvie Witmannová, zakladatel komunity Bejt Simcha, která zdůraznila, že náboženství postrádá okamžitý smysluplný význam, pokud se dostane do rukou „nepravých“.

---

¹²⁴ *Maskil*. [online]. [cit. 2016-02-05]. <<http://www.maskil.cz/5776/4.pdf>> s. 15.